

Tietysti tässäkin kappaleessa ovat asiat hyvin, mutta kun selailee tätä piirijärjestöjä koskevaa kohtaa, niin kiintyy huomio lukuisiin piirisinteerien vaihdoksiin. Kun täällä on paljon piiritoimikuntien edustajia läsnä, niin vetoaisin vakavasti heihin siinä mielessä, että he koettaisivat pitää piirisinteereitä työpaikoillaan, ettei käy siten kuin tämä taulukko osoittaa. Meillä on vaihtunut 10-12 piirisinteeriä vuoden aikana ja suurena syynä on ollut se, etteivät piiritoimikunnat hoitele piirisinteerien palkkakysymystä. Nyt kun puolue on hyvässä menossa eteenpäin, olisi piiritoimikuntien huolehdittava siitä, etteivät piirisinteerit palkan pienyden vuoksi jätä paikkaansa. Tästä asiasta on usein puoluetoimikunnan ja piirisinteerien neuvottelukokouksissa keskusteltu ja puoluetoimikunta on useaan otteeseen antanut piiritoimikunnille kehoituksen tämän epäkohdan poistamiseksi, mutta vieläkin on piirien palveluksessa henkilöitä, jotka ovat 10-12,000 markan kuukausipalkalla. On ymmärrettävää, että kun näin on, niin tällainen ikävä tilasto syntyy puolueen toimintakertomukseen. Toivoisin siis vakavasti, että piiritoimikuntien edustajat ottaisivat tämän asian tarkistaakseen palattuaan täältä kotipaikkakunnalleen.

Puheenjohtaja : Tämä hyvä puheenvuoro otettaneen huomioon mahdollisuuksien mukaan. (Hilpeyttä edustajien keskuudessa).

Kertomuksen kohta hyväksyttiin.

Loppuosa toimintakertomuksesta hyväksyttiin keskustelutta.

Esiteltiin Puoluetoimikunnan tilikertomus vuodelta 1947 (Liite n:o 3a) sekä siihen liittyvä tilintarkastajain lausunto (Liite n:o 4).

Taloudenhoitaja E. K a u k i n e n: Arvoisat Puolueneuvoston jäsenet! Niinkuin Puolueneuvoston jäsenet muistavat, vahvistettiin viime vuodelle talousarvio puolueeneuvoston kokouksessa ja se päättyi loppunumeroiltaan lukuun 6,300,000 markkaa. Kun nyt katsomme tehtyä tilinpäätöstä, joka on nyt arv. neuvoston vahvistettavana, niin se osoittaa, että tuo inflatoorinen kehitys on koskenyt myös puolueen taloudelliseen asemaan sikäli, että talousarvio ei ole pitänyt paikkaansa. Lähinnä se on jontunut siitä, että varsinkin tulojen puolelle ei varsinaisia tuloja ole saatu sitä määrää, joka hyväksytyssä talousarviossa esiintyy. Jäsenmaksutulot jäivät nimittäin noin vajaata miljoonaa markkaa pienemmiksi, kuin mitä edellytettiin talousarviossa. Tämä aiheuttaa otaksumaan ainakin täältä keskusportaasta päin, etteivät perusjärjestöt ole kyllin tarkoin tilittäneet kaikissa tapauksissa piiri- eikä puolueverojaan ylöspäin. Tämä aiheuttaa tietenkin vastaisuudessa entistä tarkempaa tutkimusta.

Mikäli sitten on kysymys muista, siis ylimääräisistä tuloista, niin niitä on saatu talousarvioon enemmän kuin mitä oli arvioitu, mikä on tietenkin myönteisenä tuloksena merkittävä.

Mitä sitten tulee menoihin, niin on muistettava, että puolue viime vuoden aikana joutui hoitamaan monia sellaisia tehtäviä, jotka eivät ole aikaisempina vuosina kuuluneet varsinaiseen puoluetoimintaan. Haluaisin tässä yhteydessä viitata taisteluun ammattiyhdistysliikkeestä, taisteluun työväen urheiluliikkeestä; myöskin osuuskauppalikkeessä on jouduttu hoitamaan määrättyjä tehtäviä ja

toimenpiteitä. Kaikki nämä ovat luonnollisesti vaatineet puolueelta rahaa, koska on jouduttu palkkaamaan entistä enemmän työvoimaa näiden asioiden hoitamista varten. Niinpä puolueen tilinpäätös osoittaaakin, että varsinaiset sekä ylimääräiset kulut olivat yli 10 milj. markkaa. Toisin menojen lisäystä saatiin kattamaan arvokkaita lahjoituksia, mm. Amerikan kansanvallan liitto lahjoitti puolueelle dollareita, jotka saatiin muutetuiksi kuuluisaan opistokahviin ja myydyksi nopeasti markkinoille ja tätä tietä saatiin myöskin helpotusta puolueen taloudelliseen asemaan. Kuitenkin tilinpäätös osoittaa tappiota yli 2 milj. markkaa. Siinä on tosin poistoja yli 800,000:-, joten varsinaisena toimintatappiona on vähän yli miljoonaneljäsataatuhatta markkaa.

Mikäli on kysymys puolueen taloudellisesta asemasta sellaisenaan, niin on todettava puolueen bilanssin kasvaneen huomattavas ti kertomusvuoden aikana. Läninnä siihen on vaikuttanut se, että puolue on saanut nostaa luovutetun alueen yhdistysten korvausvaroja lähes 18 milj. markkaa tämän kertomusvuoden aikana ja myöskin se, että näitä varoja sekä muita puolueen käytettävissä olevia varoja on sitten myöhemmin tai kertomus vuoden aikana sijoitettu kiinteistöön, josta esiintyy maininta jo edellä luetun kertomuksen yhteydessä. Puoluehan osti viime vuoden helmikuussa Pietarinkatu 15-nimisen asunto-osakeyhtiön koko osakekannan, joka maksoi vähän vaille 18 milj. markkaa. On siis pyritty turvaamaan saadut korvausrahat, ettei inflaatio pääsisi niitä syömään.

Puolueen julkaisutoiminta on tuonut laskelmien mukaiset tulokset, joten siinä sunteessa ei ole pettymyksiä sattunut.

Lopuksi rohkenisinkin toivoa, että puolueenuevosto hyväksyisi puoluetoimikunnan vahvistaman tilinpäätöksen tilintarkastajain lausunnon perusteella.

Kun asiasta ei syntynyt yleiskeskustelua, käytiin heti sen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

H ä m ä l ä i n e n sanoi kuulleensa, että Työväen kalenterista oli otettu se painosmäärä, mikä oli arvioitu menevän kaupaksi, mutta suuri osa siitä lienee kuitenkin jäänyt myymättä. Eikö olisi löytynyt sellaisia mahdollisuuksia, että myymättä jäänyt erä olisi voitu vaikkapa alennuksella myydä perusjärjestöille ja nämä puolestaan olisivat sitten vaikkapa kärsimällä hiukan taloudellista vahinkoakin jollakin sopivalla tavalla toimitaneet ne edelleen niitä haluaville. Lisäksi puhuja huomautti, että puolueen edustuskulut näyttelevät myös jo huomattavaa osaa puolueen talousarviossa sekä tiedusteli, olisiko niitä ehkä jossakin kohdassa voitu jonkin verran säästää.

Taloudenhoitaja E. K a u k i n e n vastasi edellisen puheenvuoron johdosta seuraavaa: Haluaisin vastata edellisen puheenvuoron käyttäjälle, että viime vuoden lopulla meille tosiaankin jäi jonkin verran kalentereja tähteesi, mikä johtui lähinnä siitä, että meillä muutettiin taskukirjan kokoa siten, että siitä tuli täydellinen pienoiskalenteri, jonka menekki oli aivan erinomainen. Kun painokset hyväksytään jo kesällä, jotta julkaisut saataisiin ajoissa markkinoille, niin joka vuosi on se rikskin mahdollisuus olemassa, että jompaa kumpaa voidaan tilata liian paljon tai liian vähän. Mikäli on kysymys kalenterin jäännösvaraston myymisestä, niin siinäkin pyrimme positiiviseen tulokseen vielä myöhemminkin levittämällä tätä kalenteria myös meidän

alaverkostomme kautta, ja sitä tietä saatiinkin huomattava määrä kaupaksi. Tällainen kalenterijulkaisujen levittämisenhän on miljoonayritys ja valittaen on todettava, että perusjärjestöissäkään ei jakseta nyt kaikkien taistelujen ja tiimellysten keskellä kiinnittää tähän asiaan riittävää huomiota, joten rohkenisin esittää tälle arvovaltaiselle kokoukselle, että kukin pyrkisi mahdollisuksiensa mukaan auttamaan näiden julkaisujen levittämistä entistä paremmin.

Kun edellinen puhuja teki myöskin tiedustelun puolueen edustuskuluista, niin haluan vastata olevan luonnollista, että puolue joutuu järjestämään erinäisiä neuvottelutilaisuuksia, niin ulkomaisille vieraille kuin myöskin kotimaisille. Siitä ovat päässeet nauttimaan mm. piirisihteerit neuvottelupäivien yhteydessä. Mutta tahaisin sanoa, että puolueen johto, nimenomaan puolue-toimikunta, on pyrkinyt entistä enemmän supistamaan näitä menoja ja nekin liikkuvat talousarvion puitteissa. Milloin edustuksia on ollut, on puolue-toimikunta tehnyt niistä päätöksen.

Keskustelun päätyttyä tähän Puolue-neuvosto päätti yksimielisesti esittää tilikertomuksen muistutuksitta puoluekokoukselle.

16 §.

Sen johdosta, että Suomen Työväen Arkisto on viime vuoden aikana muutettu säätiöksi, poistettiin sen toimintakertomus kokouksen esityslistalta.

17 §.

Esiteltiin Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunnan toimintakertomus vuodelta 1947 (Liite n:o 5.)

Kertomuksen johdosta syntyi keskustelua, jolloin A l a n k o huomautti, että Maaseudun Työn tilausten hankinnassa ei ole päästy toivottuun tulokseen. Olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että vuoden alusta saataisiin tämäkin toiminta pyörimään täydellä teholla. Tällä lehdeillä on mahdollisuuksia levitä pienviljelijäväestön keskuuteen ja sen vuoksi olisi Pienviljelijäin Neuvottelukunnan tehtävä kaikkensa tämän asian korjaamiseksi.

K a u k i n e n, Onni: Haluan vain huomauttaa siitä klikkauksesta, mikä sattui tämän julkaisun saattamisessa markkinoille. Nämä numerothan lähetettiin kaikki piiritoimistojen kautta edelleen toimitettaviksi. Se koski kovasti piiritoimistoinin postikulunen muodossa. Harmillisinta oli se, että ne lähetettiin kunnallisjärjestöille ja perusjärjestöille ja varmasti suuri osa näistä lehdistä jäi jakamatta jäämällä toimihenkilöiden haltuun. Ainakin meidän piirissämme on todettu näin tapahtuneen, koska ei oltu luotu mitään tilausverkostoa. Lisäksi tästä oli huomattavia kustannuksia piirijärjestöille. Meilläkin, ellen väärin muista, ne tekivät noin kymmenkuntatuhatta. Joka tapauksessa se oli kiusallinen juttu, kun lehteä tuli suurena nippuna piiritoimistoihin, joista ne oli edelleen nippuna lähetettävä perusjärjestöihin ilman mitään tilausorganisaatiota.

P u s k a l a: Sehän oli sanomalehtitilaus. Kyllä kai kaikki läsnäolijat tietävät, mistä se johtui. Se johtui siitä, että oli vaikea saada sitä viralliseksi lehdeksi siinä vaiheessa, kun sitä silloin julkaistiin, nimenomaan paperisäännöstelyn vuoksi ja kesken vuotta. Niinpä meillä ei ollut mitään keinoa käytettävissä. Se olisi vaatinut suuria taloudellisia menetyksiä, jos

se olisi pitänyt lähettää tavallisilla postimaksuilla kaikille ajatelluille henkilöille.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi ja kertomuksen kohta hyväksyttiin ottamalla huomioon annetut evästyksset. Kertomuksen loppuosa hyväksyttiin keskustelutta.

18 §.

Esiteltiin Puoluetoimikunnan ehdotus tulo- ja menoarvioksi (Liite n:o 6).

Taloudenhoitaja Eero K a u k i n e n lausui asian johdosta seuraavaa:

Tällaisen tulo- ja menoarvion laskeminen näissä oloissa ja varsinkin ottaen huomioon sen, että on vaalivuosi, on perin vaikeata. Tahtoisin mainita, että jos tätä vertaa viimevuotiseen menoarvioon, niin se on kolminkertainen. Tämä siis osoittaa, että puolueen johto on ottanut huomioon tämän tärkeän taisteluvuoden. Tästä käy yksityiskontaisesti selvillä, että jäsenmaksutuloja puolueen johto ja puoluetoimisto eivät ole uskaltaneet laskea sen suuremmiksi, kuin mitä ne oli laskettu viime vuonna, jolloin ne klikkasivat lähes miljoonan markkaa.

Mitä tulee kustannustoimintaan, niin siinä on huomioitu vähän suurempi erä kuin edellisenä vuonna. Työväen Kälenteristä toivotaan saatavan yhteensä 750,000 markkaa. Ja tässä minä taas kiinnittäisin puoluepuoleiston jäsenten huomiota siihen, että tehtäisiin kaikki voitava näiden julkaisujen levittämiseksi.

Mitä sitten tulee Kevättervehdykseen ja vappumerkkiin, nehen ovat jo ilmestyneet ja ne on myyty, tahtoisin sanoa, että vappumerkin myynnistä saatiin kohtalaisen hyvä tulos, joten talousarvio varmasti tulee tältä kohdalta pitämään paikkansa, vieläpä hiukan ylittääkin sen. Muu kustannustoimintahan on

ollut suhteellisen vähäistä, koska meillä viime vuoden aikana ovat olleet vaalit ja siis vaalikirjallisuuden painattamiseen on jouduttu kiinnittämään erikoista huomiota ja myös varojen käyttöön siihen.

Viimekeväiset suurarpajaiset onnistuivat tyydyttävästi. Arpoja myytiin vähän vaille 70 % ja tulos muodostunee suunnilleen sellaiseksi kuin tässä talusarviossa on edellytetty.

Mitä taas tulee suurkeräykseen, joka aloitettiin viime vuoden lopulla ja päättyi tämän vuoden alussa, niin talousarviossa edellytettiin saatavan 2½ milj. markkaa, mikä saatiinkin.

Mitä sitten tulee menoihin, niin on huomattava, että inflation johdosta palkkakustannukset ovat huomattavasti kohonneet. Palkkoja olemme joutuneet sekä yläportaissa että myöskin kentällä tarkistamaan ja joudumme edelleen tämän vuoden puolella niitä tarkistamaan.

Mikäli on kysymys muista menoista, niin valistus- ja matkakulut nielevät toistamilljoonaa markkaa enemmän kuin viime vuonna, lähinnä sen vuoksi, että matkamiesten palkat samoin kuin matkakustannukset yleensä ovat lisääntyneet. Muut menoerät, joita tässä talousarviossa esiintyy, kuten puoluekurssit, ovat tähän mennessä menneet laskelmien mukaan.

Ulkomaaiset kustannukset nielevät enemmän varoja kuin edellisenä vuonna ja sitä varten on myös mk 450,000:- tänään varattu.

Varsinaisten kulujen kohdalle puoluetoimikunta on lisännyt piirien avustuksia 300,000 markalla viimevuotisesta, siis 500,000 markkaan. Toivotaan, että me myös jaksamme antaa tämän piirijärjestöille avustuksina.

Mitä sitten tulee ylimääräisiin kuluihin, niin siellä esiintyy varsin huomattavia menoeriä. Kiinteistö-

kustannukset, jotka koskevat lähinnä puolueen päätaloa, ovat nyt varsin suuret, mikä johtuu mm. omaisuudenluovutusverosta. Huomattavin ~~xxxxx~~ menoerä on kuitenkin vaalikustannukset. Siihen on edellytetty menevän mk 5,415,000:-, mutta varmasti tätä joudutaan ylittämään, koska laskut osoittavat tällä hetkellä jo huomattavaa ylitystä.

Piireille on myös tämän menoarvion puitteissa edellytetty jaettavan puolet arpajaisten puntaasta tuotosta, niinkuin jo aikaisemmin on kiertokirjeillä piirijärjestöille ilmoitettu, ja se on myös huomioitu menoissa.

Kuultuaan taloudenhoitajan selostuksen Puolueenvaltuusto päätti yksimielisesti hyväksyä esitetyn talousarvioendotuksen.

19§.

Esiteltiin endotus Työväen Sanomalehtien Tietotoimiston tulo- ja menoarvioksi (Liite n:o 7.)

K o t i r a n t a: Me kuulumme täällä piirisinteerari Alangon mainitsevan piirisinteerien varsin huomattavista vaihdoksista palkkakysymyksen johdosta. Toimintakertomus osoittaa, että myös TST:n toiminta on tuntunut jonkin verran hiljaiselta. Sielläkin on henkilövaihdoksia tapahtunut. Sitä paitsi on tuntunut vähän siltä, että toimiston päätoimittajakin on ollut todennäköisesti ollut rasitettu monilla sivutentävillä, niin että hän todennäköisesti ei ole voinut käyttää kaikkea tarmoaan toimiston työhön. Kyllä tietotoimisto oli saatava sille kannalle, että se kaikissa suhteissa vastaisi tietotoimiston tarkoitusta. Tyydytyksellä on mainittava, että toimisto on pystynyt järjestämään Ruotsiin sellaisen tietolähteen, josta voidaan saada osittain varsin hyvääkin uutisaineistoa, mutta se ei ole vastannut kaikessa tarkoitustaan, sillä suuri osa niistä uutisista, joita

sieltä lehdistölle välitetään, on ollut vanhaa, joten sitä ei ole voitu käyttää. Olisi eyndyttävä jonkinlaisiin toimenpiteisiin, jotta uutiset saataisiin lehdistölle mahdollisimman tuoreina. Meillehän on saattanut käydä niin, että kun olemme saaneet nämä uutiset ja hyvässä uskossa ladotuttaneet ne ja laittaneet ne kuntoon, niin yöllä tulevat Suomen virallisen tietotoimiston uutiset, jotka kumoavat ne kaikki, mitkä olemme saaneet, koska ne ovat olleet vanhentuneita. Siten olemme joutuneet tekemään hukkatyötä, mikä ei suinkaan ole hauskaa.

Lopuksi puhuja huomautti siitä, että olisi pyrittävä saamaan myös puolueemme muhina lehtiin kuin Suomen Sosialidemokraattiin parempi yhteys keskusjärjestöihin ja eri ministeriöihin, jotta tärkeistä asioista ja suunnitelmista saataisiin uutiset ajoissa lehtiin. Kun meillä nyt on sosialidemokraattinen hallitus, niin pitäisi TST:llä olla sitakin suuremmat mahdollisuudet tämän asian järjestämiseen.

T e e r i m ä k i: Nyt minä en oikein ymmärrä Kotirannan vuodatusta. Selviö on, että TST on tällä hetkellä aivan epäkunnossa, mutta se johtuu siitä, että siellä ei nyt ole päätoimittajaa ja sen lisäksi eräät henkilökunnasta ovat vielä lomalla, jolta palaavat viikon kuluttua.

Mitä sitten tulee päätoimittajaan, niin on pyritty löytämään uusi henkilö, mutta Helsingistä ei juuri saa asuntoa, ja siitä se kenkä puristaa. Sitä paitsi helsinkiläisistä ei ole löydetty sellaisia, jotka olisivat toimeen soveliaita ja halukkaita sen vastaanottamiseen, sillä se ei ole niinkään kevyt tehtävä.

Mikäli asia koskee uutistoiminnan seuraamista ja uutisia, niin sanoisin, että meidän lehdistömme on

senttään tullut hoidetuksi näinäkin aikoina. Meidän lentemme saivat vuorokautta aikaisemmin kuin yksikään toinen lentäjä Valpon jutun ja koko Sotevan jutun. Tampereelle lähetettiin tämä verojuttu 4 tuntia ennen kuin yksikään muu lentäjä sen sai Suomessa. Emme voi kaikkea antaa etukäteen sos.-dem. lentäjille, sillä silloin nousee koko muu lentäjä sos.-dem. hallitusta vastaan. On pidettävä jonkinlainen tasapaino tässä suhteessa. On muistettava, että meillä on väestöhallitus, jonka täytyy saada taakseen mahdollisimman laaja tuki, ja silloin meidän ei kannata lähteä ratsastamaan liian pitkälle oman lentäjien kanssa.

Kotiranta huomautti, että hän ei ollut muuta pyytänyt kuin, että tiedot saataisiin ajoissa, sillä pienillä lentäjillä ei ole mahdollisuutta ~~xxxxxxx~~ laadottaa niitä enää, kun ne yöllä tulevat virallisen tietotoimiston välityksellä. Siksi voisivat ne ensin tulla vaikka raakileina puoluelentäjille, ja jos joitakin muutoksia tulisi, niin ne voitaisiin helposti korjata korrehtuurissa.

Taloudenhoitaja Eero Kauppien huomautti, että tämän talousarvion on laatinut TST:n johtokunta, jossa meidän lentämme talousmiehet ovat myös edustettuina, ja tämä on vuoden alussa vahvistettu ja lentäjä on sen hyväksynyt.

Keskustelun päätyttyä tähän Puolueenvaltuusto päätti yksimielisesti hyväksyä esitetyn Työväen Sanomalehtien Tietotoimiston tulo- ja menoarvioendotuksen.

20 §.

Taloudenhoitaja Eero Kauppien ehdotus, että Puolueenvaltuusto myöntäisi Sosialidemokraattiselle Puoluejohtokunnalle oikeuden kiinnittää Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen r.y. omistaman Joutsenon pitäjän

Joutsenonkylässä sijaitsevan Toimela RN:o 10⁸ nimisen tilan kahdeksaan (8) miljoonaan markkaan saakka, hyväksyttiin yksimielisesti. Päätös julistettiin tarkistetuksi heti.

21 §.

Taloudenhoitaja Eero Kauppien ehdotus, että Puolueenvaltuusto myöntäisi Sosialidemokraattiselle Puoluejohtokunnalle oikeuden kiinnittää Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen r.y. omistaman Leppävirran pitäjän Tuppuralanmäen kylässä sijaitsevan Alkula RN:o 2³ nimisen tilan yhteen (1) miljoonaan markkaan saakka, hyväksyttiin yksimielisesti.

Päätös julistettiin tarkistetuksi heti.

22 §.

Ilmoitettiin, että puolue on hakenut seuraavia toimitaloja:

- 1) Haapaveden Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. hakenut Haapaveden kunnan Työväenyhdistykselle kuulunutta Sortola RN:o 3¹² nimistä tilaa ja toimitaloa, jonka myös saanut, lunastushinta 750.000 mk.
- 2) Parkkarilan Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. anonut Parkkarilan Työväenyhdistys r.y:lle kuulunutta tilaa Yritys RN:o 1⁵, jonka saanut korvauksetta.
- 3) Maaningan Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. hakenut Maaningan pitäjän Halosen kylässä sijaitsevaa Sointula RN:o 12⁵⁵ nimistä tilaa, joka kuulunut Maaningan Työväenyhdistys r.y:lle, ja saanut, lunastushinta 250.000 mk.
- 4) Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.y. hakenut ent. Tuppuralanmäen Työväenyhdistys r.y:n Alkula nimistä tilaa RN:o 2³, jonka saanut, lunastushinta 150.000 mk.
- 5) Karvasalmen Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. hakenut ent. Karvasalmen Työväenyhdistys r.y:n Onnela RN:o 14⁵ nimistä tilaa, jonka saanut.
- 6) Varpaisjärven Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. hakenut entistä taloaan Martikkala RN:o 2⁵⁵, jonka saanut.

7) Oulunsalon Sos.-dem. Työväenyhdistys hakenut ent. Oulunsalon kk:n Työväenyhdistys r.y:n taloa, joka kuitenkin annettiin skdl:lle. Ehkä räikein tapaus, jossa taloa ei ole saanut takaisin se, jolle se olisi todella kuulunut.

8) Ruoveden kk:n Sos.-dem. Työväenyhdistys hakenut ent. Ruoveden Työväenyhdistys Tulevaisuus r.y:n taloa. Ei saanut, vaan meni skdl:ll.

9) Hirvensalon Sos.-dem. yhdistys hakenut ent. Suomen Kuljetus-työntekijäin liiton osasto N:o 20 r.y:n ja sitä ennen Hirvensalon Sorto r.y:n omistamaa taloa. Ei saanut, vaan meni skdl:lle.

10) Haapajärven työväenyhdistys Sarastus r.y. hakenut aikaisemmin omistamaansa taloa. Samaa taloa hakenut myös skdl, mutta eivät kumpikaan saaneet, koska talo nykyisin kouluna.

Seuraavat toimitalohakemukset ovat vielä ratkaisematta:

11) Pietarsaaren Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. anoo ennen omistamiaan tontteja N:o 53 ja 59 ym. alueita Pietarsaassa. Myös skdl hakee samoja. Talon ja tontit omistaa nykyisin Edistysmielinen Osuusliike Varma.

12) Tervolan Sos.-dem. Työväenyhdistys hakee ent. Tervolan kk:n työväenyhdistykselle kuulunutta toimitaloa. Myös skdl hakee.

13) Heinolan Sos.-dem. yhdistys hakee ent. Heinolan työväenyhdistykselle kuulunutta taloa. Myös skdl hakee.

14) Saaresmäen Sos.-dem. työväenyhdistys hakee ent. Saaresmäen työväenyhdistyksen taloa. Myös skdl hakee.

15) Raahen Sos.-dem. työväenyhdistys r.y. hakee ent. Raahen sos.-dem. työväenyhdistykselle kuulunutta taloa. Myös skdl hakee.

16) Karihaaran Sos.-dem. yhdistys hakee ent. Kemi-Karihaaran työväentaloa. Myös skdl hakee.

17) Paraisten Sos.-dem. Työväenyhdistys hakee ent. Paraisten Malmin työväentaloa. Myös skdl hakee.

18) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Juurikkamäen työväenyhdistyksen taloa. Skdl hakee myös.

19) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Pöljän työväenyhdistyksen taloa. Skdl hakee myös.

20) Harjavallan Sos.-dem. yhdistys hakee ent. Harjavallan työväenyhdistyksen taloa. Skdl hakee myös.

21) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Suomen Maa-, metsä- ja uittotyöväen liiton os. 5 taloa, joka aikaisemmin kuulunut Asikkalan Mustajärven työväenyhdistykselle. Skdl hakee myös.

22) Kiehimäen Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. hakee ent. Kiehimäen työväenyhdistys r.y:n taloa. Skdl hakee myös.

23) Noormarkun Lassilan työväenyhdistys r.y. hakee omaa taloaan.

24) Oksavan Sos.-dem. yhdistys hakee ent. Oksavan työväenyhdistyksen taloa.

25) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Oulaisten työväenyhdistyksen omistamaa taloa. Skdl hakee myös.

26) Sos.-dem. Puolue r.y. hakee ent. Muuruveden Pelonniemen työväenyhdistyksen taloa. Skdl hakee myös.

27) Halosenniemen Sos.-dem. työväenyhdistys ent. Halosenniemen työväenyhdistyksen taloa. Skdl hakee myös.

28) Tornion Sos.-dem. työväenyhdistys hakee ent. Tornion työväenyhdistyksen taloa. Skdl hakee myös.

29) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Lapuan Mustamaan työväenyhdistyksen taloa.

30) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Inankylän sos.-dem. työväenyhdistyksen omistamaa taloa. Skdl hakee myös.

31) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Pudasjärven työväentaloa. Skdl hakee myös.

32) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Kalajoen Pohjankylän työväenyhdistyksen taloa.

33) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Nakertajan työväen ja pienviljelijäin yhdistyksen omistamaa taloa.

Puolueneuvosto päätti yksimielisesti oikeuttaa Sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan kiinnittämään harkitsemaansa määrään saakka edellä mainituista tiloista ja toimitaloista kaikki ne tilat ja toimitalot, jotka palautuslain perusteella

luovutetaan Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.y.:lle lunastushintojen maksamista ja mahdollisia korjaustöitä varten tarvittavien lainojen vakuudeksi.

Tämä päätös julistettiin heti tarkistetuksi.

23 §.

Puolueen taloudenhoitaja Eero Kaukisen esityksestä Puolueneuvosto päätti korottaa Puolueneuvoston jäsenten päivärahan 300 markasta 500 markkaan.

Klo 12,50 otettiin aamiaistauko. Kokousta jatkettiin klo 14,35. Puhetta ryhtyi johtamaan Aleksi Aaltonen ja pöytäkirjaa pitämään Aaro Mäkelä.

24 §.

Vt. puoluesihteerin Veikko Puskala esitti katsauksen vuoden 1948 järjestötoimintaan, lausuen seuraavaa: (Katso liite n:o 8).

Puheenjohtaja: Pyydän kiittää vt. puoluesihteeristä selostuksesta. Kun työjärjestyksen mukaan on tarkoituksena keskustella kaikista tämän vuoden toimintaa koskevista selostuksista samanaikaisesti, ei nyt keskustelua suoriteta, vaan nyt seuraa puoluetoimikunnan puheenjohtajan Emil Skogin poliittinen tilannekatsaus.

25 §.

Poliittisen tilannekatsauksen esitti Emil Skog, lausuen seuraavaa: (Katso liite n:o 9).

Puheenjohtaja kiitti toveri Skogia asiallisesta ja mielenkiintoisesta tilannekatsauksesta. Seuraavan puheenvuoron puheenjohtaja luovutti pääministeri Fagerholmille, joka antoi selostuksen hallituksen toiminnasta ja suunnitelmista.

Puhetta ryhtyi johtamaan Emil Skog ja pöytäkirjaa pitämään J.E. Jantunen.

26 §.

Pääministeri K.-A. Fagerholm antoi selostuksen hallituksen toiminnasta ja suunnitelmista, lausuen seuraavaa: (Katso liite n:o 10).

Puheenjohtaja: Kiitän toveri Fagerholmia siitä asiallisesta ja mielenkiintoisesta esityksestä, jonka hän antoi hallituksen toimenpiteiden johdosta ja josta ilmenivät hallituksen tulevat suunnitelmat. - Nyt esittäisin, kuten täällä jo aikaisemmin on ollut puhe, että keskus teltaisiin kaikista näistä kolmesta alustuksesta ja sen jälkeen luetaan eräs päätöslauselma, jonka menettelytapavaliokunta on laatinut. Se tullaan jakamaan kaikille Puolueneuvoston jäsenille.

Puheenjohtajan esittämä käsittelyjärjestys hyväksyttiin.

Pöytäkirjaa ryhtyi pitämään Aaro Mäkelä.

Keskustelun aikana lausui Värjönen seuraavaa: (Katso liite n:o 11).

Puheenjohtaja Skog lausui seuraavaa: (Katso liite n:o 12).

Seuraavan puheenvuoron käytti Olavi Kallala, lausuen seuraavaa: (Katso liite n:o 13).

Emil Huononen lausui seuraavaa: (Katso liite n:o 14).

Väinö Hakki lausui seuraavaa: (Katso liite n:o 15).

Pöytäkirjaa ryhtyi pitämään J.E. Jantunen.

Kotiranta: Toveri Puskalan selostuksesta ilmeni, että juuri maaseudun järjestely- ja valistustyön olisi nyt pääasiallisesti huomio kiinnitettävä, mutta

aivan vastakkaisesti hän esityksessään mainitsi, että maaseudun järjestäjiä on nyt aiottu vähentää. Kun juuri maaseudulla kipeästi kaivataan valistus- ja järjestelytyötä, niin olisi työvoimia siellä entisestään lisättävä. Kun toveri Pu skala kosketteli myös kasvatustyökysymystä, niin kyllä meidän täytyy tunnustaa, että viime aikoina, kun on ollut näitä kunnallisia ja valtiollisia vaaleja, valistustyössä on päähuomio kiinnitetty ns. lentävään agitatioon ja varsinainen valitustyö puolueen jäsenten keskuudessa on jäänyt vähemmälle. Kun nyt tästä vaalitouhusta on päästy, olisi ensikädessä tähän kiinnitettävä huomiota. Olen erikoisesti pannut merkille, että suullisen esitystaidon ja näytelmätaiteen esittämisen ohjaamiseen olisi kiinnitettävä erikoista huomiota, sillä yhdistysten ohjelmallamat eivät aina vastaa sitä, mitä niiden pitäisi vastata. Sen vuoksi olisi saatava puolueen palkkaama ohjaaja, vaikkapa useampiakin vieraillemaan syrjäseutujen yhdistyksissä, jotta ohjelmat saataisiin paremmin tarkoitustaan vastaaviksi.

F a g e r h o l m: En tiedä, tar koittiko Varjonen sitä, että meillä tai minulla olisi ollut neuvotteluja kokoomuksen ja edistyksen kanssa (Varjonen: Ei tarkoittanut.), sillä jos niin tarkoitettiin tai joku sai sen käsityksen, niin voin vakuuttaa, että se ei pidä paikkaansa. Silloin, kun presidentti oli antanut tehtäväkseni muodostaa hallituksen, niin tietysti keskustelin myös heidän puheenjohtajansa kanssa, mutta se oli aivan tavannukainen rutiinikeskustelu, joka kuuluu hyvään tapaan. Minä kysyin, mitä he ajattelevat tästä hallituskysymyksestä. (Kokouksesta: Puoluekokouksen päätös muuten velvoittaa.) Mihin se velvoittaa? (Kokouksesta: Velvoittaa sellaiseen neuvotteluun.) Niin, se on joka tapauksessa vanha parlamentaarinen tapa, että kaikki ryhmien kanssa keskustellaan. Tämä keskustelu

kesti vain kaksi minuuttia eduskunnan kahvilassa. Minä totesin kokoomuksen puheenjohtajalle, että heillä ei ole mahdollisuuksia tulla mukaan hallitukseen, mutta halusin kuitenkin keskustella asiasta. Siihen se supistui. Edistyksen kanssa oli aivan samanlainen keskustelu. Itse asiassa ei ollut sen laajempaa keskustelua myöskään maalaisliiton kanssa. Mutta sitten, kun varsinaiset hallitusneuvottelut alkoivat, niin keskustelu tapahtui kokonaan skdl:n edustajain ja meidän välillä (Kokouksesta: Oikein.), koska olimme selvillä siitä, että jos skdl:n kanssa päästään sopimukseen, niin kyllä sitten maalaisliiton kanssa sellaiseen päästään.

Toveri Varjonen antaa nyt ymmärtää, että jos olisi pari päivää odotettu, niin skdl olisi tyytynyt vähempään. Minä en kuitenkaan ole siitä aivan varma. Jälkeenpäin ne kyllä sanoivat, että jos olisivat saa neet liittohallituksessaan maanantaina keskustella asioista, niin kyllä asiat olisivat sitten selvinneet. On helppoa sanoa jäljestäpäin näin. Minä luulen päinvastoin, että jos hallituspula olisi silloin vielä jatkunut, niin he olisivat lyöneet hyvin jyrkkiä ponsia kiinni ja aiheuttaneet vielä suurempia vaikeuksia kuin mitä nyt tuli. Mutta, kun asiat nyt näin järjestettiin, niin heidän on helppo sanoa, että olisivat tyytyneet vähempään.

Se keskustelu, mikä meillä on ollut ryhmässä ja puoluetolimikunnassa - silloin Varjonen ei ollut enää täällä läsnä, Huunonen oli - sehän oli enemmän muodollista laatua (Hakulinen: Se oli asiallista laatua) - jaa, ainakaan Hakulinen ei esittänyt asiallisia näkökohtia (Naurua. Hakulinen: Minä pyysin puolueuuvoston koollekutsumista. Kyllä se on asiaa.) -- Se on puhtaasti muodollista. Hakulisen ja Huunosen kanta oli silloin, että tällaisessa kysymyksessä

pitäisi puolueuuvoston ratkaista. Se oli tietysti aivan oikein. Mutta, olisiko ollut aikaa se viikko odottaa, kunnes puolueuuvosto olisi saatu koolle. (Hakulinen: Kaksi päivää olisi riittänyt.) -- ja sen lisäksi meillä oli sellainen käsitys, että tuskinpa puolueuuvosto olisi tullut toisenlaiseen tulokseen, kuin mihin eduskuntaryhmä oli tullut. (Kokouksesta: Ei olisi tullut.) Sen vuoksi katsoimme, että me voimme ottaa tämän riskin päällemme. Jos puolueuuvosto paneksuu sitä, niin otamme sen vastaan. (Kokouksesta: Ei paneksu.). Mutta katson, että se on puhtaasti muodollinen seikka. Toveri Hakulinen ei missään tapauksessa ilmoittanut asiallisesti eroa vaa kantaa. Huunonen esitti kyllä sen kannan, ja ymmärrän, että toveri Varjonen oli vähän samalla linjalla, että olisi ollut parempi, jos joku toinen olisi saanut yrittää, ja tämä kanta on tietysti oikea. Siitä voidaan aina keskustella, olisiko sillä tavalla voitu menetellä.

Kun menin keskiviikkoiltana - hallitus muodostettiin torstaina - tasavallan presidentin luokse ja ilmoitin, että tästä kolmen puolueen hallituksesta ei synny mitään tällä tavalla ja että sos.-dem. ryhmä on sillä kannalla, että me muodostamme puhtaasti sosialidemokraattisen hallituksen ja että minä jätän nyt hänen ratkaistavakseen tämän asian, niin hän kutsui sinne maalaisliiton ryhmän puheenjohtajat Koiviston ja Sukselaisen sekä selosti heille tämän tilanteen. Minä olin selostanut sen heille jo aikaisemmin täällä eduskuntatalossa - mutta tasavallan presidentti selosti sen heille uudelleen ja kysyi heiltä, haluaako maalaisliiton ryhmä, että esim. Kekkonen saa välillä yrittää. Silloin Koivisto ja Sukselainen ilmoittivat, että se on aivan turhaa, sillä he eivät voi mennä sen pitemmälle tarjouksessa kuin mitä minä olin tehnyt. Näin ollen presidentti ratkaisi asian siten kuin tapahtui.

Tietysti voidaan keskus tella tästä ja sitä vartenhan me täällä olemme ja minusta tällä arvostelulla, jota Varjonen ja Huunonen ovat esittäneet, voi olla omat puolensa.

Sitten on puhuttu budjetista. Toveri Huunonen esitti eräitä toivomuksia. Niinkuin katsauksessani mainitsin, niin toivomuksia on ollut tavattoman paljon. En muista, miksi se loppusumma tuli, minkä ministeriöt olivat esittäneet (Skog: 125 miljardia markkaa). No, sellaista budjet-tiahan me emme pysty hoitamaan. Loppusumma on nyt niinkuin kuulimme 95 miljardia. Ministeriöiden ehdotuksista on siis vähennetty 30 miljardia markkaa ja tietysti se vaikuttaa jokaiseen ministeriöön. Jokainen ministeriö on ollut tyytymätön rana-asiainvaliokunnan päätöksiin ja myöskin opetusministeri on ollut tyytymätön. Mutta tähän on vanha juttu. Silloin, kun budjettia hallituksessa tehdään, kaikki ministerit vihaavat rahaministeriä (Hilpeyttä). Sellaista rahaministeriä ei voida ajatellakaan, joka täyttäisi ministeriöiden kaikki vaatimukset. Ja mitä nimenomaan opettajain palkkaukseen tulee, niin valtiovarainministeri pelkäsi, että jos siihen mennään, niin se vaikuttaa pitkin linjaa virkamiesten palkkoihin.

Toveri Kajala huomautti omaisuusverosta. Se arvostelu lienee asiallinen. Valtiovarainministeriön ensimmäisessä ehdotuksessa olikin verovapaa raja 500,000 markkaa, mutta kun sitten Lepistö suurella voimalla ja tarmolla ajoi lävitse tuon apulantamiljardin, niin oli pakko hankkia se miljardi jostakin ja sen vuoksi Hiltusen oli pakko muuttaa omaisuusveroasteikkoa. Tällaisia vaikeuksia siinä siis on ollut.

Ministeri Matti Lepistö lausui seuraavaa:
(Katso liite n:o 16.)

Puheenjohtaja: Pyydän seuraavia puheenvuorojen käyttäjiä keskittämään ajatuksensa lyhyesti. Täällä on vielä noin 40 puheenvuoroa, mutta ei ole syytä puheenvuoroja rajoittaa, koska olemme kokoontuneet tätä asiaa käsittelemään ja tämä on erittäin tärkeää.

P u s a: Olisin odottanut, että hallituksen esityksessä verovapaudesta, 10 %:n verovapaudesta olisi luovuttu siitä pikkunäpertelystä, mikä siihen nyt sisältyy, koska tämä verovapaus koskee yksinomaan palkkatuloja. Tämän käsitykseni perusteluiksi viittaan puolueen talousneuvoston verokomitean mietintöön. Siinä siteerataan Janakkalan kunnan verotuksesta annettuja tietoja ja siitä käy selville, että 2-5 hentaarin alaa olevien pikkutilojen kokonaistuotto on 55,000 markkaa, 5-10 hentaarin alaa käsitävän tilan kokonaistulot ovat 77,000 markkaa ja 10-15 hentaarin tilan kokonaistulot 107,000 markkaa. Minun nähdäkseni nämä luvut osoittavat - siinä ovat siis palkkatulot, sivuansiotulot, isännänpalkat ja kiinteistötulot kaikki yhdessä - ilman muuta sen seikan, että tämä 10 %:n verohelpotus olisi pitänyt panna yleiseksi. Hallituksen esitys merkitsee vain sitä, että annetaan porvarillisille piireille taas semmoinen ase käsiin, jolla voivat lyödä sos.-dem. puoluetta nimenomaan pienviljelijäin keskuudessa.

Toinen seikka, mihin pyytäisin kiinnittää huomiota, koskee asuntotuotantoa. Tähän tarkoitukseen esitetään käytettäväksi 3 miljardia markkaa, mutta esityksestä puuttuu se ehdotus, jonka mukaan rakennustarvikkeilta poistettaisiin liikevaihtovero. Ei minusta ole mitään järkevää siinä, että toisella kädellä annetaan ja toisella otetaan pois.

Kolmas seikka, johon haluan kiinnittää huomiota, on toveri Lepistön kunniakas ja vaikea tehtävä kokonaisuudessaan hoitaa hallituksessa ei ainoastaan tuota väkilannoitemiljardia, vaan minun ymmärtääkseni hyvin huomattavia summia.

Väkilannoitemiljardin jaossa, joka koskee nimenomaan pienviljelijöitä, on löydettävä oikeat propaganda-aseet. Tässä suhteessa viittaisin teille jaettuun tilastolliseen selvittelyyn Kymen läänin vaalipiirissä tapahtuneista äänestyksistä. Alhaalla olevasta yhteenvedosta käy selville, että siirtoväen keskuudessa maalaisliittolaiset ovat menettäneet yli 3,000 ääntä viime vaaleissa. Minä katsoisin niin, että tämä maalaisliiton äänten menetys nimenomaan siirtoväen keskuudessa johtuu huomattavalta osalta siitä teknillisestä vaalipropagandasta, mitä maaseudun työväestön ja puolueen lehdistön avulla siirtoväen keskuudessa on harjoitettu ja joka on kantanut tällä tavalla hedelmää. Jos me harjoitamme yleensä reaalista politiikkaa pienviljelijäväestön keskuudessa, niin meillä on mahdollisuus asettaa sulku maalaisliiton poliittisen vaikutusvallan etenemiselle pienviljelijäväestön keskuudessa ja ennen pitkää kääntää virta omaksi hyödyksemme. On siis harjoitettava viisasta ja tehokasta pienviljelyspolitiikkaa ja sen vuoksi toivon toveri Lepistölle menestystä hallituksessa tämän asian hoitamisessa sekä toivon, että hänen tehtävänsä kaikin tavoin helpotettaisiin myös hänen hallitustoveriensa taholla. Tähän asiaan kuuluu myös se puolue-toimikunnan päätös, jonka mukaan on tarkoituksena ryhtyä lokakuun alusta lähtien julkaisemaan vakinaisesti "Maaseudun Työ"-nimistä julkaisua, joka on tarkoitettu pienviljelijäväestölle. Julkaisun tilauslistat on jo järjestöille lähetetty ja toivoisin, että tämä lehti

saataisiin tosiaan levitetyksi sinne, mihin sen pitäisi levitä.

P u s k a l a : Täällä on monesti mainittu, että tuona sanottuna tiistaipäivänä oli skdl:n taholla havaittavissa verraten myönteistä suhtautumista keskusteluissa puolueemme edustajain kanssa. Asia olikin niin. Keskiviikkopäivänäkään ei ollut vielä aivan poissa tolkultaan. Mutta keskiviikkoiltana sitten kommunistiryhmä piti oman kokouksensa ja meillä oli vähän tilaisuutta saada siellä tietoja, me tiesimme, että siellä oli mm. käsiteltävänä hallituskysymys. Kun eräs kokouksessa läsnäollut henkilö sanoi, että mitenkäs siinä tapauksessa tehdään tällä suunnitellulla "pitkällä linjalla", - millä he sanoivat ajatelleensa olevan kaikki mahdollisuudet samalla tavalla kuin aikaisemminkin hallituskysymysten yhteydessä - jos sosialidemokraatit yksin muodostavat hallituksen, niin räjähti kokous nauramaan ja sanoivat, että sehän on täysin mahdotonta. He olivat siis vakuuttavasti sitä mieltä, päinvastoin kuin Varjonen, että ilman kommunisteja oli mahdotonta muodostaa hallitusta tässä maassa ja sen vuoksi he olivat suunnitelleet ns. pitkän linjan tien. Kommunistien sisärengas päätti, että kutsutaan heidän puolueenuevostonsa koolle, niinkuin sitten tapahtuikin. Siellä oli tarkoitus tehdä varmat ponnet ja myöskin saada maakunta liiketämään heidän tarkoituksperiensä puolesta. Oli helposti ymmärrettävissä, että heillä oli myöskin tarkoitus käyttää kaikkia ulkopoliittisia keinoja hyväkseen. Tämä kaikki oli puolue-toimikunnan tiedossa, kun asia puoluetolimikunnassamme ratkaistiin. Huunonen oli tässä puoluetolimikunnan kokouksessa silloin sitä mieltä - alkuvaiheessa nimittäin - että on hyvin vaarallista ottaa sosialidemokraattien kantaakseen tämä riski ja hän perusteli sitä sillä, että yksinään ollen muodostuu sosialide-

mokraateille liian suuri vastuu ja että työmarkkinoilla ei voida hallita tilannetta. Tämä on tietysti aivan paikallaan ja se myöskin huomioitiin puoluetolimikunnassa. Toiselta puolen kuitenkin oli tekijöitä, jotka puolsivat nopeata ratkaisua. Lisäksi on syytä muistaa se, että Huunonen eräissä yhteydessä oli myöskin sitä mieltä, että parempi olisi muodostaa sosialidemokraattis-maalaisliittolainen hallitus (Huunonen: Eipäs.) - kokouksen pöytäkirjassa on se tieto (Huunonen: Sitä on väärennetty. Minä nimenomaan sanoin, ettei voi tulla kysymykseen sosialidemokraattis - maalaisliittolainen hallitus. Järjestösihteeri ei saa -- Puheenjohtaja: Yksi puhuu!) - sehän voidaan tarkistaa!

Sitten Huunosella on erittäin huono muisti puolueen säännöistä, kun hän puhui, että puolueenuevosto olisi sääntöjen mukaan pitänyt kutsua koolle. Puolueen säännöissä ei ole minkäänlaista mainintaa tällaisen tapauksen varalta. Vuoden 1946 ylimääräisessä puoluekokouksessa on käsitelty tätä kysymystä ja tarkistettu aikaisempia menettelytapapäätöksiä tässä suhteessa ja puoluekokous on silloin päättänyt nimenomaan tämänluontoisesta asiasta: "Päätös sosialidemokraattien osallistumisesta hallitusvastuuseen on tehtävä eduskuntaryhmässä kahdenkolmasosan ääntenenemmistöllä, minkä lisäksi siihen on saatava puoluetolimikunnan suostumus. Puoluetolimikunta voi erimielisyyksien ilmetessä kutsua koolle puolueenuevoston, jolle kuuluu asian lopullinen ratkaisu. "Minä olen myöskin useilta juristeilta ottanut selvää, mitä tällä juriidisessa mielessä tarkoitetaan ja kaikki he ovat olleet yksimielisiä siitä, että jos nimittäin puoluetolimikunnan ja eduskuntaryhmän enemmistön päätökset, edellyttäen, että eduskuntaryhmä on vähintään 2/3:n enemmistöllä päätöksen hyväksynyt ja että puoluetolimikunnan päätös on vastakkainen

eduskuntaryhmän päätöksen kanssa, voi puoluetoimikunta, niinkuin tässä sanottiin, kutsua puolueuuvoston kokoon ja sillä on lopullinen päätösvalta. Ei siinä siis mitään kategorista määräystä ole puolueuuvoston koollekutsumisesta olemassa. Puoluetoimikunnassa oli, samoin kuin myöskin eduskuntaryhmässä, valtaosaltaan se kanta, että asia ei muuttuisi, vaikka puolueuuvosto olisi siinä vaiheessa kutsuttu koolle. Toisaalta, kuten jo mainitsin, oli vahvoja tekijöitä, jotka nimenomaan pakottivat nopeaan ratkaisuun. Mitä kenttään tulee on se ollut tyytyväinen siitä, että sosialidemokraattinen puolue on onnistunut ja kyennyt tekemään nopean ratkaisun.

Täällä mainittiin myöskin, että kommunistisen puolueen kongressin päätökset ovat nyt senluontoisia, että heille on ikäänkuin avautunut uusi tilanne ja että heillä on nyt mahdollisuuksia ja että heidän asemansa on tällä hetkellä erinomaisen hyvä. Me tiedämme kuitenkin, että tämän kongressin päätökset ja se keskustelu, jota nimenomaan tässä mielessä käytiin heidän puoluekokouksessaan, on aivan päinvastainen. Siellä käytiin nimittäin laaja keskustelu hallituksesta ja sen kaatamisesta ja he totesivat, että heillä on elämänsä huonoimmat mahdollisuudet yleensä. Tämä oli keskustelun sävy (kokouksesta: Kuulkaa!). Mutta on aivan selvää, ettei tällaisia käsityksiä tietenkään saateta sanomalehtien palstoille. (Kokouksesta: Se vielä puuttuisi!). Sitä paitsi on todettava, että kommunistit ovat Leinolleen, jolle he olivat antaneet kaikkein suurimman ja luottamuksellisimman tehtävän tässä maassa, nimittäin sen "führerin" paikan, jonka avulla on kaikissa muissa Itä-Euroopan valtioissa onnistuttu saamaan kommunisteille ylivalta, vihaisia, ja kun Leino on antanut tämän luisua käsistään, hän on

kokonaan epäsuosiossa tällä kertaa. Kerrotaan vaipuneen toivottomuuteen itsensä Leinonkin sikäli, että hän on joutunut jopa melkein rappiolle. Tämä todistaa siis sen, etteivät kommunistit suinkaan niin helposti kuin Varjonen selitti, olisi antaneet tässä tilanteessa perään ja luovuttaneet ensimmäistä sisäministerin paikkaa. Varjonen oli sitä mieltä, että he olisivat taipuneet hyväksymään toisen sisäministerin paikan, mutta päätellen siitä kurinpidollisesta toimenpiteestä ja siitä haukkumisesta, johon Leinon suhteen on ryhdytty, ei heidän ratkaisunsa silloin olisi ollut helppoa, eikä siitä paikasta olisi luovuttu.

L a p p a l a i n e n, Urho: Minä koetan olla mahdollisimman lyhytsanainen. Siinä, mitä toveri Kotiranta sanoi maalaisten valistamisesta vaalien aikana, on paljon perää. Sen vuoksi siihen asiaan olisi vastaisuudessa kiinnitettävä entistä suurempaa huomiota.

Sitten se Sotevan-Värtsilän juttu, joka on sivuutettu maalaamalla vain pieni viiva koko suuren asian päälle. Eivät kaikki ole tyytyväisiä sellaiseen selitykseen.

Mitä sitten tulee hallituksen muodostamiseen, niin lie ne siitä sanottava sanansa. Ja siitä minulle on myöskin annettu eväät. Meidän käsityksemme perusjärjestöissä ja kunnallisjärjestöissä on ollut, että kommunistit ovat saaneet sellaisen tyrmäyksen, josta niiden on tosiaankin vaikea toipua ensimmäisinä ylös.

Mitä tulee hallituksen muodostamisen nopeuteen, niin siitä olisi annettava tunnustus toveri Fagerholmille. Jos asia olisi pitkistynyt, niin se olisi mutkistunut. On kyllä totta, mitä täällä on eräältä taholta sanottu, että kyllähän puolueuuvosto on sentään puoluekokousten väliajoilla ylin orgaani, vaikka meillä onkin eduskuntaryhmä, puoluetoimikunta jne. Mutta nyt jokaisen täytyy ymmärtää, että näin kiireellisessä tapauksessa ei puolueuuvostoa

olisi voitu kutsua kokoon, minkä vuoksi meidän järjestöme hyväksyvät puoluetöimikunnan ja eduskuntaryhmän menettelyn.

Täällä on tänään puhuttu myös inflation pysäyttämises tä ja koetettu keksiä keinoja siihen. Minusta tuntuisi, että olemme sittenkin oikeilla ~~linjoilla~~ linjoilla, jos pysymme hallituksen omaksumalla kannalla. Jos me lähdemme kulkemaan vain markkojen perässä, niin tuskin taloutemme pääsee nousemaan, vaan aina huonompaan inflatioon joudumme emmekä pääse siitä koskaan eroon. Muita keinoja on keksittävä ja niillä keinoilla, joita hallitus on esittänyt, veroalennus ja monet muut keinit, kyllä päästään parempiin tuloksiin kuin nostamalla omia palkkoja.

L a n t i n e, M.: Etelä-Hämeen piirissä, sikäli kuin olen joutunut tekemisiin, on yksimielisesti ja varauksettomasti suhtauduttu erittäin myönteisesti tähän hallitukseen ja sen kannanottoihin.

Verotuksessa on miellyttävästi saatu todeta veroraskuuden alentaminen. Mutta kuitenkin vähäväkinen väestö ennen kaikkea odottaa myöskin, että joskus päästäisiin tuosta liikevaihtoverosta, joka käsittääkseni sittenkin raskaimmin rasittaa ennen kaikkea vähäväkistä väestöä. Rakenuslalista täällä on mainittu, mutta myöskin kaikesta muusta, mitä joudutaan kuluttamaan, joudutaan maksamaan huomattavat määrät verorasitusta tässä muodossa.

Joutuessani tämän kesän aikana käymään kunnan asioissa täällä eräissä valtion keskusvirastoissa, olen pannut merkille, että asioiden joutuisampaan käsittelyyn olisi kiinnitettävä huomiota. Tilanne on nimittäin sellainen, että on miltei mahdotonta esim. kunnissa joitakin asioita toteuttaa, kuten esim. koulutoimen kohdalla. Käydessäni keällä useaan otteeseen kouluhallituksessa sain kuulla, että eräs arkkitehti kolmen kuukauden aikana käy vain

yhden päivän viikossa kouluhallituksessa. Tästä voi hyvin ymmärtää, minkälaiseksi työnteko silloin muodostuu. Esim. koulutoimen tilitykset, jotka varsinkin pienen kunnan kohdalla merkitsevät hyvin paljon, syys-lokakuuhun saakka kestävät edellisen vuoden menoista, ja tämä tietää kunnille aika lailla harmia. Sen vuoksi olisi pyrittävä saamaan näiden asioiden hoito joustavammaksi. Valtiovalta asettaa kunnille tehtävän toisensa jälkeen. Sen vuoksi olisi myös suotavaa, että toiselta puolen ymmärrettäisiin niitakin vaikeuksia, joita kunnille saattaa näitä tehtäviä hoidettaessa aiheutua.

P u n e e n j o n t a j a: Tekisin tiedustelun, onko syytä rajoittaa puheaikaa, vai jatketaanko näin? (Kokuksesta: Ei ole!) No, jatketaan siis.

V u o r i, Eino: Nähdäkseni puolueuuvosto ei voi päätyä mihinkään muuhun tulokseen kuin siihen, että se siunaa ne otteet, joihin puoluetöimikunta ja eduskuntaryhmä ovat ryhtyneet. Ne valtavat ja monilukuiset kokoukset, joita hallituskysymyksen johdosta on maakunnissa pidetty, ovat yksimielisesti hyväksyneet puoluetöimikunnan ja eduskuntaryhmän toimenpiteet tässä asiassa. Vieläpä on yksityiskeskusteluissa kansanmiesten taholta sanottu, että tämä oli meidän puoluetöimikunnalta me ensimmäinen reipas teko, niitä me olemme jo aiotaneet aikaisemmin. Myöskin on meikäläisen järjestöväen keskuudessa sellainen käsitys, että missään tapauksessa ei saa lähteä sille tielle, että jotkut meidän mehistämme hallituksesta väistyisivät ja hallitusta ruvettaisiin paikkaamaan porvarillisilla ja kommunistisilla ministereillä. Se olisi mitä suurin taktillinen virne. Se ohjelma, minkä hallitus on tuonut näkyviin ja ne toimenpiteet, jotka pääministeri Fagerholm meille luutteli, ovat sellaisia, että jokainen sosialidemokraattinen työväenluokkaan kuuluva henkilö voi

ne hyväksyä. Myöskin porvarillinen keskiluokka hyväksyy ne, ja minä uskon, että siltä taholta tullaan, jos tätä linjaa jatketaan, saamaan myöskin huomattavaa voimaa lisää myöhemmässä vaiheessa meidän puolueellemme. Tämän hyväksyvät myöskin tavalliset kommunistiset rivimiehet, jotka ovat ällikällä lyötyjä siitä, että heidän lehdistönsä kirjoittaa toista ja hallituksen esitykset ja toimenpiteet puhuvat kuitenkin toista.

Me olemme tavallaan voittaneet taistelun teollisuuspaikkakunnilla ja liikekeskuksissa, mutta sen sijaan meillä on alkanut taistelu maaseudulla maalaisliittoa vastaan. Viime eduskuntavaalit todistavat, että se on meidän heikoin kohtamme ja ennen kaikkea se on heikoin kohtamme pienviljelijäväestön keskuudessa. Sen keskuuteen olisi päästävä tekemään enemmän valistustyötä.

Meidän piiritoimikuntamme teki esityksen puoluetoimikunnalle, että se palkkaisi erityisen pienviljelijäjärjestäjän, jota sitten eri piirijärjestöt voisivat käyttää ja joka olisi pätevä mies kulkemaan pienviljelijäväestön keskuudessa ja jonka palkan piirit maksaisivat siltä ajalta, minkä hän kulkee kunkin piirin alueella. Tätä ei kuitenkaan ole vielä voitu toteuttaa ja tietysti siinä onkin monia vaikeuksia. Mutta ainakin me olemme suunnitelleet asian järjestämistä myös toisella tavalla. Eduskuntavaaleissa juuri pienviljelijäehdokkaan löytäminen on aika vaikeata. Näin ollen olisi vastaisia vaaleja ajatellen olisi jokaiseen piiriin löydettävä sieltä pienviljelijäin keskuudesta sellainen mitan täytävä mies, joka aikaisemmista vaiheistaan jo katsotaan tutuksi maaseudun väestölle. Ja tämä kävisi parhaiten päinsä siten, että joku tällainen henkilö palkattaisiin vuosittain talvikautena kuukaudeksi tai pariksi asianomaisen piirin palvelukseen tekemään työtä pienviljelijä-

väestön keskuudessa ja niin meillä olisi vaaleissa mies, jota voitaisiin rummuttaa pienviljelijäehdokkaan. Nähdäkseni tämä olisi ajatus, jota kannattaisi lähteä toteuttamaan. Se oli ainakin meidän pienviljelijä- ja ostossa noin viikko sitten käsiteltävänä.

Pöytäkirjaa ryhtyi pitämään Aaro M ä k e l ä.

P e i r a m o: Ne pirit ja puoluetoverit, joita minä edustan, ovat täydellisesti sekä puoluetoimikunnan että eduskuntaryhmän päätöksen takana siinä, millä tavalla tämä hallituskysymys on ratkaistu.

Pääministeri Fagerholm mainitsi myöskin siitä, että uusien asuntojen hankkimiseen on myönnetty aika tuntuvia määrärahoja. Mutta minä pyytäisin kysyä, vaikka pääministeri on kai poistunut täältä, milloinka vuokrasäännöstelyä ja millä tavalla ryhdytään purkamaan hallituksen taholla olisi syytä ryhtyä harkitsemaan, millä tavalla vanhojen ja uusien talojen vuokraero voitaisiin saada kohtuullisemmaksi. Täällä kyllä huomautettiin siitä, että valtio tulee rakennustoimintaa tukemaan ja myöntämään aina 90 %:iin saakka valtionvaroja, mutta tulevatko sittenkään nämä asunnot niin halvoiksi, että nämä talot kestävät kilpailun vanhojen kiinteistöjen kanssa.

Puheenjohtaja: Aaltonen tulee aikanaan antamaan tähän vastauksen, mutta hänellä ei ole vielä puheenvuoroa.

H a k u l i n e n lausui seuraavaa: (Katso liite n:o 17).

P a l m: Minä en voi täysin yhtyä Kajalan lausuntoon joka suhteessa. Niissä tilaisuuksissa, joissa olen ollut päätöksiä tekemässä ja puheenvuoroja käyttämässä, ovat kaikki lausunnot olleet myönteisiä hallituksen muodostamiseen nähden. Nyt meidän puolueemme on saavuttanut

sellaisen arvovallan kuin sille maamme suurimpana puolueena kuuluu. Minä yhdyn Hakuliseen siinä, että meidän on koottava kaikki voimamme säilyttääksemme tämä puolueen asema. Meidän ei ole mentävä ainoastaan jäsenkuntamme keskuuteen, vaan myöskin sen ulkopuolelle, kaikille työmaille, ja minä toivoisin, että siinä työssä olisi mukana ammattijärjestö ja puoluetoimikunta täydellä tarjolla.

Minä hyväksyn kaikki ne toimenpiteet, joihin puoluetoimikunta ja eduskuntaryhmä ovat hallituksen muodostamisessa ryhtyneet. Se oli ennen kaikkea kommunisteille terveellinen opetus. He olivat vannoutuneet siihen uskoon, että ilman heidän myötävaikutustaan ja heidän johtonsa ei tätä maata voida lähiaikoina hallita. Se vaippa on nyt kiskaistu heidän kasvoiltaan pois ja niinpä uskonkin, että seuraavalla kerralla kommunistit miettivät vähän vakavammin hallituksen muodostamiskysymystä kuin ne tekivät tällä kertaa.

Olen erikoisen iloinen siitä, mitä kuulin pääministerin lausunnon yhteydessä niistä toimenpiteistä, joihin hallitus on jo kyennyt, ja uskon, että hallitus puolestaan tekee kaikki, mitä sen vallassa on maan asioiden hoitamiseksi, kunhan me vain linjoilla teemme samoin.

Salmela-Järvinen lausui seuraavaa:
(Katso liite n:o 18.)

Aaltonen lausui seuraavaa: (Katso liite n:o 19.)

Oittinen: Lisäisin vain vähänsiinen, mitä Aaltonen sanoi. Sanoisin, ettei hallitus ole niin kulttuurivihollinen kuin näistä lausunnoista voitaisiin päätellä. Minä olen sekä asiallisesti että taktillisesti sillä kannalla, että opettajien palkkoja olisi pitänyt

korottaa, koska se olisi ollut myöskin opettajien palkkauksen kannalta erittäin tärkeätä. Mutta sanon tässä yhteydessä, että opetusministeriössä on jo harkittu erinäisiä järjestelyjä, jotka todennäköisesti voivat koitua opettajien palkkojen nostamiseksi varsinkin syrjäseuduilla ja myöskin oppikouluissa. Tällaisiin järjestelyihin on mahdollisuuksia.

Vielä pahempi pulma kuin opettajien palkkauskysymys on kuitenkin se, että opettajapula on yleensä niin ankara. Mutta siinä asiassa on toistaiseksi tehty liian vähän. Ei ole oikein kiinteää suunnitelmaa siitä, millä tavalla tätä pulaa olisi ryhdyttävä torjumaan. Mutta toivottavasti tämän syksyn aikana siitä saadaan laadituksi kiinteä suunnitelma ja sillä tavalla vähitellen päästään asiassa eteenpäin.

Torvinen, Kalle: Ei täällä ole kuulunut kenenkään lausunnosta, että hallituksen muodostamisessa olisi menetelty väärin. Perusjärjestöissä ollaan täysin tyytyväisiä tämän asian järjestelyyn. Päätös ei olisi tullut toisenlaiseksi, vaikka meidät olisikin tänne tämän asian vuoksi kutsuttu. Meidän tulemme tietysti tulevaisuudessa arvostelemaan hallitusta siitä, mitä se on tehnyt tai tekemättä jättänyt. Vaikka tälle hallitukselle on annettu äärettömän huono työrauha, jopa törkeästikin moitittu, niin siitä huolimatta nyt jo joukkojen keskuudessa mielihyvin todetaan hallituksen tehneen erinäisiä esityksiä ja nämä ovat juuri niitä tekijöitä, jotka antavat hallitukselle kansan tuen, eikä se, miten se on muodostettu.

Kun täällä eräässä puheenvuorossa kosketeltiin ammattiyhdistysliikkeen edesottamuksia ja arvosteltiin veraten ankarasti sitä, että sos.-dem. ammattiyhdistysväki

on kentällä toista kuin yleensä kokouksissa, niin tähän minä en voi yhtyä. Niissä tilaisuuksissa, joissa olen ollut, tilanne ei ole ollut tällainen.

Lopuksi puhuja huomautti, että opettajain palkkojen korottamisessa olisi oltava varovaisia, koska se voisi herättää huonosti palkattujen työläisten keskuudessa ikävää huomiota ja lisääntyviin palkankorotusvaatimuksiin pitkin linjaa.

L a h t i n e n, Felix lausui seuraavaa: (Katso liite n:o 20.)

Pöytäkirjaa ryntyi pitämään J. E. J a n a t u i n e n.

H u u n o n e n lausui seuraavaa: (Katso liite n:o 21.)

Puheenjohtaja: Täällä on vielä pari kolme puheenvuoroa. Enkä sitten lopetetaan. (Kokouksesta: Kyllä riittää).

Puheenvuorot rajoitettiin.

V a r j o n e n: Arvasin hyvin, että käyttäessäni ensimmäisen puheenvuoron keskustelussa, tähän asiaan tullaan puuttamaan varsin runsaasti. Mikäli minä voin puheenvuoroani kuunnella, niin siinä ei ollut mitään hyökkäävää kärkeä hallitusta vastaan. Sitä ei voi kuukaan väittää. Ainoastaan keskustelussa on tuotu tällaisia epäilyksiä esiin. Jos joku henkilö hallituksen ulkopuolella on tämän hallituksen ystävä, niin se olen minä ja olen puolustanut kaikissa vaiheissa sen olemassaoloa, sen toimintaa ja tulen edelleenkin niin tekemään. Mutta tällaiset asiat täytyy selvittää nimenomaan puolueen tulevaisuuden kannalta ja mitä haluaisin tenostaa, oli se, että puolue joutui hallitusvastuuseen ikäänkuin umpisokossa, tavallaan heitettiin siihen. Meillä ei

oltu missään elimestä otettu näkökohdaksi sitä, mitä tapahtuu, miten puolue menettelee, onko edullista vai epäedullista ottaa hallitusvastuu. Päinvastoin me olimme tulleet siihen tulokseen, että hallitusvastuuta ei pidä ottaa vastaan kuin äärimmäisessä pakossa. Täällä on verrattuna myös Pekkalan hallituksen kriisiin v. 1947. Ei tilanne ollut lainkaan sama. V. 1947 salaisuushan oli siinä, ettei uskallettu heittää kommunisteja pois ammattiyhdistysliikkeen takia ja vähän muistakin syistä. Nyt oli mandollisuus. Puoluetöimikunnan kokouksessa nimenomaan päätettiin, että lähdetään kolmen suuren pohjalla, mutta jos epäonnistutaan, niin viime kädessä olemme valmiit ottamaan yksinkin vastuun. Se oli minusta täysin oikea kanta. Mutta haluan väittää, että tuollaista pakkotilannetta ei vielä syntynyt. Tietysti voidaan laskea, että olisi syntynyt nyt vaikea tilanne, kommunistit olisivat lähteneet liikentämään ja niin edelleen. Minusta tämä on vähän epäloogillinen selitysyritys sen takia, että kyllä kai sitten vielä enemmän pitää pelätä kommunistien torikokouksia, kun otetaan tämä kanta. (Kokouksesta: Ei meitä peloteta!) Mutta kun olemme joutuneet tähän tilanteeseen, silloin tietysti on tehtävä, mitä tehtävissä on tilanteen pelastamiseksi. Täällä puolueen puheenjohtaja huomautti siitä, että on vähän kummallista, kun joku ihminen vaatii jyrkkää politiikkaa ja kun ruvetaan jyrkkiin otteisiin, niin hän ei olekaan tyytyväinen. Täällä on joku huomauttanut, että minä olin kesälomalla. Virkamiehenkin on pidettävä loma ja minulla sattumalta oli viikko kesälomaa ja sen pidin, olkoot minkälaiset hallitusneuvottelut tahansa. Ilmoitin kantani ja se oli sama kuin nyt, eikä minulla myöskään ole syytä muuttaa kantaani.

Minusta on meidän tärkein tehtävämme ollut se, että puolue säilyttää täyden itsenäisyyden, täyden vapauden ja

säilyttää myös sellais~~en~~ vaikutusvallan, että se pitää ammattiyhdistysliikkeen käsissään.

Kun olemme joutuneet tähän vastuuseen tavallaan valmistelemattomasti, niin silloin meidän on myöskin a~~voimin~~ silmin nähtävä mahdolliset seuraukset ja ryhdyttävä vastatoimenpiteisiin kaikin mahdollisin keinoin. Ja jos epäilykset osoittautuvat aiheettomiksi, silloin minä seuraavassa puolueneuvoston kokouksessa ilmoitan ylimmän iloni sen johdosta.

T o r v i n e n: SAK:n puheenjohtajan lausunnon johdosta haluan muomauttaa, etteivät kansakoulunopettajat ja oppikoulunopettajat ole niitä, jotka ovat heittäneet SAK:n siihen pisteeseen, missä se tällä kertaa on. Haluan vielä vakuuttaa sitä, että aikaisemmalla puheenvuorollani en tarkoittanut sitä, että kansakoulunopettajilla on jo palkkaa niin paljon, ettei sitä tarvitse lisätä, mutta jos nyt lähdetäisiin heidän palkkoja lisäämään, niin vaikeata olisi pienpalkkaisten sosialidemokraattisten työläisten pidättäytyä vaatimasta myöskin lisää.

Minä muuten luulen, että toveri Huunonen on henkilökohtaisesti nähnyt minun kantani. Olen varoittanut menemästä kommunistien syliin. Joskus olette olleet päilleen menossa (Hilpeyttä~~x~~ edustajistossa.). Onpahan nyt sentään tilanne selvinnyt.

Ammattiyhdistysliike on ~~xxx~~ pysytettävä oikeilla raitteilla siten, että sitä johtavat s~~o~~sialidemokraatit, ~~xxxxx~~ koska on osoittautunut, että ne ovat pätevämmät sitä johtamaan.

P u s k a l a: Huomautan, etten ole sellaista väitettä tehnyt, etteikö Huunonen olisi kommunisteja vastaan esiintynyt voimakkaasti.

Sitten toiseen osaan Huunosen puheesta en tiedä, olisiko oikeusministeri sillä kannalla. Mutta eiköhän se puolue-

toimikunnan piirissä tule selvitetyksi.

Täällä ei ole menettelytapavaliokunnan julkilausumaan tehty muita muutosehdotuksia kuin, minkä Aaltonen esitti.

Keskustelu julistettiin päätty~~neeksi~~.

Puheenjohtaja: Pitkä, asiallinen ja monipuolinen keskustelu ~~xxxxxxx~~ on nyt päättynyt.

Tässä julkilausumassa esitetään useita asioita ja siinä käsitellään myöskin hallituskysymys. Ehkä voimme tämän hallituskysymyksen kohdalla tehdä päätöksen siten, että kun käymme tämän julkilausuman lävitse, niin siinä tulee tässäkin asiassa puolueneuvoston päätös julki.

Puheenjohtajan esittämä käsittelyjärjestys hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Ensimmäisellä sivulla ei ole tehty mitään muutosehdotuksia, jotta aina toisen sivun ensimmäisen kappaleen loppuun saakka voimme tämän yksimielisesti hyväksyä.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Toisen sivun ensimmäiseen varsinaiseen kappaleeseen on Aaltonen tehnyt ehdotuksen, että toisen sivun viimeinen kappale, joka jatkuu vielä kolmannelle sivulle, poistettaisiin.

Aaltosen ehdotus hyväksyttiin.

Viimeinen kappale hyväksyttiin menettelytapavaliokunnan esittämässä muodossa.

Todettiin, että julkilausuma oli tullut hyväksytyksi siinä muodossa, jossa se esiintyy liitteessä n:o 22.

27 §.

Taloudenhoitaja Eero K a u k i n e n: Hyvät toverit! Minä pyysin puheenvuoron vielä kerran, vaikka tämä kokous on venynyt näin pitkälle, lähinnä sen vuoksi, että

puolue on saanut Amerikasta ja ulkomaisilta veljesjärjestöiltä lahjakahvia maahan huomattavan erän, jonka OTK:n paahtimo on paahtanut ja OTK:n osuuskauppojen välityksellä pyrkii myymään puolueväen ja muiden kansankerrosten käytettäväksi. Kahvi on opistokahvia nimeltään ja on hyvä sekoitus. Toivoisin, että tästä tiedoitettaisiin kaikkialla.

Merkittiin tiedoksi.

28 §.

K a u k i n e n, Onni: Minä haluaisin lausua toivomuksen puoluetoimikunnalle ja sen lehtijaostolle. Meidän piirissämme on sattunut sellainen valitettava tapaus ainakin piiritoimikunnan ja nykyistä piirilehteä kustantavan yhtiön kannalta katsottuna, että piiriin aiotaan perustaa uusi puoluelenti ja sen valmistavat toimenpiteet on viety jo niin pitkälle tiedustelematta ja ilmoittamatta siitä aikaisemmalle lehtiyhtiön johdolle, puhumattakaan piiritoimikunnasta, että kuuleman mukaan täällä aikaisemmin käydyn keskustelun pohjalla tämä asia on tuotu jo niin valmiina puoluetoimikunnan ja sen lehtijaoston tietoon, että yhtiö on jo tosiasia. Se tulee kuulema tällä viikolla merkityksi kaupparekisteriin ja meillä ei ole asiasta käyty minkäänlaisia virallisia neuvotteluja siitä, voitaisiinko tämä asia muuten hoitaa. Puoluesääntöjen 56 ja 57 pykälien mukaan tämä edellyttäisi kuitenkin sitä, että asiaan pitäisi ennakoita, ennenkuin se näin pitkälle kehitetään, saada puoluetoimikunnan suostumus ja täytyisi siitä kaipa-
piiritoimikunnankin lausunto hankkia.

Vastaisuudessa pitäisi saada aikaan parempi kuri ja valvonta, ettei niin pitkälle asioita hoideta, että ollaan valmiiden tosiasiaiden edessä, kun tällaisia asioita joudutaan puoluetoimikunnassa käsittelemään. - Kysymys on Savonlinnaan perustettavasta uudesta puoluelehdestä.

H a a p a s a l o kiinnitti huomiota siihen, että myöskin Kotkassa on syntynyt skismaa Eteenpäin-lehden ja Kymen lehden välillä, jota painatetaan Varkaudessa ja joka pyrkii esiintymään sosialidemokraattisena lehtenä. On vaarallista, että meillä alkaa ilmestyä tällaisia pikkulehtiä, joilla ei ole mitään elämismahdollisuuksia, kun jälleen kilpailu lehtimarkkinoilla alkaa. Puhuja toivoi, että tähän asiaan tosiaan kiinnitettäisiin huomiota, ettei tällainen anarkia pääse vallitsemaan lehtialalla.

P u s k a l a huomautti, että savonlinnalaiset tulivat tänne valmiilla jutulla ja että niillä oli jo lehtiyhtiö perustettu ja ilmoittivat, että lehti tulee joka tapauksessa ilmestymään ja toivoivat, että puoluetoimikunta antaisi sille sellaisen tuen kuin on muillakin puolueen lehdillä. Kiven kovaa he pyrkivät siihen, että olisivat saaneet lehtensä puoluelehdeksi. Selitin heille, että puoluelehdeksi voi päästä vain puolueen neuvoston hyväksymisen jälkeen ja kun asia oli myöhässä eikä sitä enää ehditty ottaa puolueen neuvoston kokoukseen, ei se voinut tulla myöskään tässä kokouksessa käsiteltäväksi. Sain heille, että puoluetoimikunnalla ei ole luvan antamiseen mahdollisuutta. Lehtijaosto siltä osalta kuin se oli kesällä kokouksissaan, on asiaa käsitellyt ja esittänyt puoluetoimikunnalle, että se on tapahtunut tosiasia ja lehti alkaa joka tapauksessa ilmestymään. Selvitys perustui siihen, mitä yhdessä savonlinnalaiset nimenomaan antoivat, että he ovat piirin kanssa asiasta päättäneet. Siihen tapaanhan Kymen lehti aikanaan hyväksyttiin, että me voimme järjestöväelle ilmoittaa, että se on vakuuttanut ilmestytävänsä sosialidemokraattisessa hengessä, mutta että se ei ole puolueen lehti. Olen kyllä valmis nyt, kun olen saanut lisätietoja, palauttamaan asian sikäli takaisin, että se otetaan lehtijaostossa uudelleen käsiteltäväksi.

Keskustelu asiasta merkittiin tiedoksi.

29 §.

Puheenjohtaja S k o g : Puolueneuvosto on tänä päivänä ollut koolla ja käsitellyt erittäin tärkeitä kysymyksiä. Keskeisimmäksi kysymykseksi on kuitenkin muodostunut poliittinen tilanne ja hallituskysymys. Puolueneuvosto on ymmärtänyt ja asettunut tässä puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän kannalle. Tästä on lausuttava puolueneuvostolle kiitokset. Tällä käydystä keskustelusta ja tehdyistä päätöksistä on käynyt ilmi, että puolueemme on tavallaan elänyt viime aikoina ja tällä hetkellä eräänlaista sarana-aikaa, joka kääntää puolueemme toiminnan uusille urille. Toivokaamme, että tämä tie, jota puolueemme joutuu nyt taivaltamaan, tulee koitumaan puolueellemme ja Suomen kovia kokeneelle työväestölle onnelliseksi.

Minua ilahduttaa erittäin suuresti se, että puolueneuvosto on keskusteluissaan ja päätöksissään ollut yksimielinen. Se osoittaa, että puolueemme on sisäisesti terve ja voimakas. Pieniä erimielisyyksiä on aina on ja erilaisia käsityskantoja täytyykin olla, mutta suurissa kysymyksissä sosialidemokratia on jälleen kyennyt näyttämään voimansa. Meidän tehtävämme onkin puoluelinjalla, kuten Hakulinen on täällä hyvin luonnehtinut, koota voimamme. Sosialidemokratian on koottava voimansa yhä lujemmaksi. Se myös takaa sen, että voittojen tie tulee olemaan meille suotuisa.

Kiitän neuvoston jäseniä tästä hyvästä kokouksesta. Samalla julistan tämän kokouksen päättyneeksi.

Lopuksi laulettiin Työväen marssin ensimmäinen ja viimeinen säkeistö.

Kokous päättyi klo 20,35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Kokouksen puheenjohtajat.

J. P. Lantama *Pasi Hakala*
Kokouksen sihteerit.

Tämän pöytäkirjan olemme tänään tarkistaneet sekä havainneet sen kokouksen menon ja päätösten mukaiseksi.

Helsingissä, kuun päivänä 1949.

Kokouksen valitsevat pöytäkirjan tarkistajat.

Puhujan huomautettua aluksi siitä, että maamme taloudellinen elämä ja elintasokin ovat jatkuvasti kohonneet, hän lausui seuraavaa:

"Mitä omaan puolueeseemme tulee, on sanottava, että ne ristiriidat, joita puolueemme piirissä aikaisemmassa vaiheessa, siis välittömästi sodan jälkeen, oli, ovat jo kaikonneet. Puolue on sisäisesti eheä ja myöskin sen voima on kasvanut. Jäsenmäärämme on moninkertaistunut. Puolue on päässyt siitä, holhotusta asemastaan voimakkaaksi poliittiseksi tekijäksi.

Sosialidemokraatit ovat joutuneet ammattiyhdistysliikkeen piirissä käymään kovaa taistelua ja suurin piirtein tämä taistelu on ollut voittoisaa.

Vuoden aikana on käyty parit vaalit ja nämä vaalitkin ovat sosialidemokraattien kannalta tyydyttävät. Valtiollisissa vaaleissahan puolue sai huomattavan lisän niin äänimäärissä kuin edustajapaikoissakin.

Viime vaiheessa puolue on joutunut hallitusvastuuseen. Tällä kertaa, niinkuin kaikki toverit tietävät, maassa on sosialidemokraattinen hallitus, ja työväki, pienviljelijät ja muut edistykselliset kansalaiset toivovat tältä hallitukselta paljon.

Näillä muutamilla sanoilla lausun teidät tervetulleiksi tähän kokoukseen ja julistan tämän kokouksen avatuksi."

Liite n:o 2.

Liite n:o 1.

PUOLUENEUVOSTON KOKOUS 12/9 1948.

Työjärjestys.

1. Kokouksen avaus.
2. Nimenhuuto.
3. Kokouksen laillisuuden toteaminen.
4. Kokouksen järjestäytyminen:
 - a) sääntöjen 40 §:n mukaan puoluepuoleiston kokouksessa johtaa puhetta puoluepuoleimikunnan puheenjohtaja;
 - b) valitaan kaksi sihteeriä;
 - c) valitaan kaksi pöytäkirjan tarkastajaa;
 - d) valitaan kolme ääntenlaskijaa;
 - e) Menettelytapavaliokunnan vaali (julkilausuman valmistelua varten).
5. Työjärjestyksen hyväksyminen.
6. Läsnäolo-oikeuden päättäminen.
7. Kahvitauko.
8. Puoluepuoleimikunnan kertomus v. 1947 toiminnasta ja tileistä sekä tilintarkastajien lausunto niiden johdosta.
9. Suomen Työväen Arkiston kertomus v. 1947 toiminnasta.
10. Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunnan kertomus v. 1947 toiminnasta.
11. Päätös tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä puoluepuoleimikunnalle v. 1947 toiminnasta ja tileistä.
12. Puoluepuoleimikunnan ehdotus tulo- ja menoarvioksi v:lle 1948.
13. Työväen Sanomalehtien Tietotoimiston tulo- ja menoarvio v. 1948.
14. Päätetään puolueen omistaman Joutsenon ~~kunnan Haukilahdessa~~ sijaitsevan Toimela RN:o 10⁸ nimisen tilan kiinnittämisestä 3 miljoonaan saakka. Talossa suoritetaan korjaus- ja uudistustöitä, mm. tehdään elokuvateatteri.
15. Päätetään Leppävirran pitäjän Tuppuralanmäen kylässä sijaitsevan Alkula RN:o 2³ nimisen tilan kiinnittämisestä 1 miljoonaan saakka lunastushinnan maksamista ja mahdollisia korjaustöitä varten tarvittavan lainan vakuudeksi.
16. Esitetään myönnettäväksi puoluepuoleimikunnalle oikeus kiinnittää harkitsemaansa määrään saakka kaikki ne tilat ja toimitalot, jotka palautuslain perusteella luovutetaan puolueelle, lunastushintojen maksamista ja mahdollisia korjaustöitä varten tarvittavien lainojen vakuudeksi. (Kertomuksessa ilmenee, mitä taloja puolue itse on hakenut.)

17. Katsaus v. 1948 järjestötoimintaan.
18. Poliittinen tilannekatsaus.
19. Selostus hallituksen toiminnasta ja suunnitelmista.
20. Keskustelu ja päätökset edellisten v.1948 selostusten johdosta
21. Julkilausuma.
22. Mahdolliset esille tulevat asiat.
23. Kokouksen päättäminen.

K E R T O M U S

=====

Sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan toiminnasta v. 1947.

I. Yleiskatsaus.

Kansainvälisen tilanteen kehitys.

Kansainvälinen tilanne on jatkuvasti kehittynyt huonoon suuntaan. Suurvaltain "turvallisuuspolitiikka on johtanut avoimeen propagandasotaan. Intressivyohtajien rajat eroittavat pelottavan selvästi. Niiden rajamailla olevat pienet maat joutuvat elämään jatkuvassa puristuksessa, jossa itsenäisyys, sisäinen riippumattomuus ja demokratia merkitsevät jotakin vain suhteessa maan asemaan, kansan valistustasoon ja vapausperinteisiin sekä poliittiseen historiaan. Puolueettomuus on halveksittu käsite ja puolueettomat pyrkimykset jatkuvien hyökkäysten kohteena tuossa "kylmässä sodassa".

Erityisen selvästi tuo ikävä kehitys kansainvälisessä politiikassa on ilmaissut vaikutuksensa Itä-Euroopan pienten valtioiden sisäisessä elämässä tapahtuneissa muutoksissa ja Länsi-Euroopan suistumisessa riippuvaisuussuhteeseen toisten maanosien ja erityisesti Amerikan Yhdyksvaltain taloudellisesta avusta. Kansandemokratinen diktatuuri toisaalla ja Marshall-suunnitelma toisaalla ovat tapahtuneen kehityksen konkreettisia ilmauksia. Mustanmeren-Itämeren linja ja Länsi-Euroopan liittoa koskevat suunnitelmat kuvastavat sen strategisia ja poliittisia tulevaisuuden lupauksia.

Pohjoismaat ovat tuosta kehityksestä huolimatta onnistuneet säilyttämään erikoisasemansa. Pohjoismaiden pyrkimystä pysytellä suurvaltain poliittisten ja sotilaallisten ristiriitojen ulkopuolella ei voida asettaa epäilyksenalaiseksi.

Euroopan taloudellinen tila on huolestuttava. Teollisuuden tuo-

tanto on tosin noussut monissa maissa yllättävän nopeasti samalle tasolle kuin ennen sotaa. Mutta maatalouden tilanne on suorastaan synkkä. Vuoden 1947 tuotanto oli YK:n taloudellisen Euroopan komission julkaiseman tutkimuksen mukaan vain 75 % vuosien 1935-38 tuotannosta. Kun väestö viimeisten kahden vuosikymmenen aikana on lisääntynyt vajaalla 100 miljoonalla henkilöllä, elintarpeiden tuotanto on kuitenkin nykyhetkellä n. 10 % pienempi kuin ennen sotia, lopputulos merkitsee miljoonien ihmisten aliravitsemustilaa. Vaikeuksia on lisäämässä se seikka, että Euroopan maiden keskinäinen kauppa on vain 56 % vuoden 1938 volyymistä. Euroopan elämänmahdollisuudet perustuvat ulkopuolelta tulevaan apuun ja elintarveluottoon. Tulevaisuuden kannalta merkitsee tämä kehitys sitä, että Eurooppa kokonaisuutena ottaen vuosi vuodelta velkaantuu, kertomusvuonna 7,5 miljardia dollaria edellisen vuoden taseen osoittaessa 5,8 miljardin dollarin vajausta.

Suomen ulkopoliittinen asema.

Suomen ulkopoliittisissa suhteissa oli kehitys kertomusvuonna rauhallista. Huomattavimmaksi tapaukseksi muodostui lopullisen rauhansopimuksen allekirjoittaminen Pariisissa helmikuun 10 päivänä 1947 samanaikaisesti Bulgarian, Italian, Romanian ja Unkarin rauhansopimuksen allekirjoittamisen kanssa. Iso-Britania ratifioi sopimuksen jo keväällä, Neuvostoliitto elokuun 29 päivänä. Alkuperäisen kappaleen tallettaminen suoritettiin Moskovassa syyskuun 19 päivänä 1947.

Vuoden alkupuolella oli mielenkiintoinen "kauppaneuvottelu" Neuvostoliiton edustajien kanssa saksalaisten Suomessa olevien saatavien transferoimisesta Neuvostoliitolle. Neuvostoliitto olisi mielellään halunnut sijoittaa nuo Potsdamin konferenssin päätöksiin perustuvat saatavansa Suomen valtion taloudellisiin yrityksiin ja osallistua samantien niiden yritysten hallintoon ja johtoon. Vastoin kommunistien kantaa saatiin neuvottelut kuitenkin päättymään sopimukseen, jossa mainitunlainen sijoitustoiminta ei osoittautunutkaan välttämättömäksi. Merkityksellinen vastikesuoritus oli Jäniskosken alueen luovutus Neuvostoliitolle.

Marshall-suunnitelma sivuutettiin Suomessa vähin julkisin pu-

hein. Eduskunnan Ikoasiainvaliokunta suositteli 10 äänellä 5 vastaan yhden jäsenen pidättäytyessä äänestämästä "taloudellisen delegation" lähettämistä Pariisiin. Hallitus asettui tasavallan presidentin kannalle, mikä merkitsi, ettei Suomi osallistunut Pariisin konferenssiin, mutta kuitenkin kirjallisesti ilmoitti sen seikan, että Suomi kipeästi tarvitsee taloudellista apua ja on valmis antamaan tarpeellisia tietoja tilanteestaan, joskaan maa ei poliittisesti vaikeisiin olosuhteisiinsa viitaten voi edustusta lähettäkään. Julkinen salaisuus on, että Valvontakomission varapuheenjohtaja, kenraaliluutnantti Savonenvoiv puhuttelussa, johon hän oli kutsunut pääministeri Teikkalan, lyhyesti ja selvästi paperista luki, että "Neuvostonhallitus odottaa, ettei Suomi osallistu Pariisin konferenssiin".

Suomen ulkomaankauppa on kehittynyt erityisen myönteiseen suuntaan. Kauppasuhteita on palautettu niin, että kauppasopimuksia viime vuonna oli jo solmittu 20 maan kanssa. Kaikki solmitut sopimukset ovat meille verraten edullisia. Vapaan ulkomaankaupan volyymi on jatkuvasti laajentunut. Kun se v. 1945 oli vain 18 % v:n 1935 tasosta ja v. 1946 n. 50 %, se viime vuonna oli jo 75 % vertausvuoden tasosta. Sotakorvausvientit oli viime vuonna ainoastaan 19 % koko viennistämme. Ulkomaista luottoa Suomi sai viime vuoden aikana yhteensä yli 60 miljoonaa dollaria.

Sotakorvauksistaan Suomi selviytyi toimintavuoden päättyessä syyskuussa täsmällisesti. Muutamia alituksia tosin määräaikaan mennessä tapahtui, mutta toisaalta tapahtui ylityksiäkin.

Suomen sisäpoliittinen tilanne.

Suomen sisäpolitiikassa on tapahtunut huomattava selkeneminen. Lähinnä kysymyksessä on kommunistien kansainvälisen taktiikan epäonnistuminen Suomessa. "Kansandemokratia" on menettänyt sen maagilisen tehon, jonka sille vallitsevat ulkopuoliset olosuhteet ja räikeät menettelytavat olivat vaaleissa 1945 antaneet eräiden horjuvien ei-kommunististen kansalaisten piirissä.

Kommunistisen "demokratian" valheellisuus on paljastunut erityisesti ammattiyhdistysliikkeessä. Jo v. 1946 suoritettut vaalit SAK:n ylimääräistä edustajakokousta varten, joissa kommunistit harjoitti-

tivat avointa vaaliterroria ja suorittivat suomalaisia vaaliväärennyksiä, osoittivat heidän asennoitumisensa velheellisuutta demokratian alkeelliseen edellytykseen, rehellisyyteen. Korpilakkoileminen ja ammattiyhdistysliikkeen politisoiminen torikokousten ja työmaaliikehtimisten alkuunpanijana jne. on jatkossa antanut näytteen, mihin suuntaan pyrittäisiin, jos SAK olisi joutunut kommunisteille. Sosialidemokraattien selvä vaalivoitto SAK:n kertomusvuoden keväällä suoritetuissa edustajakokousvaaleissa oli senvuoksi ankara isku kommunisteille samalla kuin se oli poliittisessa mielessä tärkeä etappi heidän häikäilemättömän painostuspolitiikkansa rajoittamisessa. Samalla tavalla vaikuttivat sosialidemokraattien vaalivoitot erikoisliitoissa ja varsinkin Metallityöväen Liiton vaaleissa syksyllä.

Yleisesti ottaen ovat jatkuva taloudellinen kriisi, hallituspula ja orastava anarkia työpaikoilla vakavalla tavalla saattaneet kansalaiset tietoisiksi maan hädänalaisesta ja vaarallisesta sisäpoliittisesta tilanteesta. Yleisellä mielipiteellä ei ole kuitenkaan ollut suuriakaan mahdollisuuksia tilanteen tasapainoistamiseen. Merkityksellistä on lähinnä ollut rohkeitten ja aloittekykyisten sosialidemokraattien toiminta työpaikoilla. Tosiasiaksi on tullut, että Suomen poliittinen demokratia ja sen kautta maan taloudellinen jälleentuleminen on suoranaisesti riippuvainen kansanvaltaisesta sosialidemokraattisesta puolueesta niin kauan kuin maan sisäisillä poliittisilla tekijöillä on ratkaiseva vaikutus tilanteen kehittymiseen.

Talouspoliittinen tilanne.

Edellisen vuoden toimintakertomuksessa on yksityiskohtaisesti selostettu Pekkalan hallituksen epäonnistunutta yritystä vakauttaa maan talouselämä loppuvuodella 1946 ja saattaa erityisesti hinta- ja palkkatilanne joksikin ajaksi tasapainoon. Yritys suunnitelmallisuuden avulla tasapainoon oli hyvä, mutta se epäonnistui alkuunsa hallituksen kykenemättömyyteen sovitella edes omat keskinäiset ristiriidat tavalla, joka olisi luonut tarpeellisen vakavuuden talouspoliittiselle suunnitelmallisuudelle. Sen sijaan, että vuoden vaihteessa olisi puoli vuotta kestäneen "linnarauhan" päätteeksi saatu

selvä kuva maan taloudellisesta tilasta sekä suunnitelma valtiotalouden tasapainoittamiseksi, hintojen ja palkkojen järjestämiseksi ja yleensä inflation vastustamiseksi - niinkuin oli luvattu ja minkä suunnitelman tiedettiin hallituksen asettaman ns. Talousneuvoston myös aikaansaaneen - meneteltiin aivan päinvastaisesti.

Hallitus vapautti heti vuoden 1947 alussa - maalaisliittolaisten uhatessa muussa tapauksessa erota sen jäsenyydestä - vastoin sosiaalidemokraattien kantaa tärkeitä elintarpeita säännöstelystä, jotka heti aiheuttivat moninkertaisia hintojen kohoamisia, ja lisäksi korottivat maitotaloustuotteiden hintoja $1\frac{1}{2}$ markan mukaan maitokilolta. Maataloustyöläisille luvattiin huhtikuun alusta korotus ja muulle palkkatyöväelle teoreettisluontoinen 5 % hintojen alennus teollisuustuotteiden osalta ja 25 % vähennys veron ennakkipidätyksestä, mikä viimeainittu toimenpide kuitenkin vasta myöhemmin toteutui.

Pohja uudelle, nopealle inflatiovyörille oli valmis. Eikä sitä tarvinnut kauan odottaakaan. Asiaan vaikutti varsin merkityksellisesti myös se, että SAK:n vaalit olivat oven edessä ja kommunistien oli suorastaan pakko ryhtyä radikaalisiin palkankorotuspuuhiin, jotta voisivat siten peittää talouspoliittisten kokeilujensa ja poliittisten lehmäkauppojensa epäedullisen jäljen palkkatyöväestön mielialojen piirissä. Seurauksena oli aluksi erilliset, myöhemmin yhtenäiset palkankorotusvaatimukset ja niiden painona korpilakkoja. Inflationvyöry suuntautui osaltaan myös poliittiselle näyttämölle ja oli vaikuttamassa halliturskriisin syntymiseen.

Sen tultua ratkaistuksi talouspoliittinen kehitys jatkui ulkonaisesti katsoen hyvin sekavissa olosuhteissa aina syksyyn saakka, jolloin se huipentui SAK:n yleislakkovaatimukseen syyskuun loppupuolella. Tämä yleislakkovaatimus kytkeytyi kuitenkin hallituksen sosiaalidemokraattien aloitteesta valmistamaan suunnitelmaan hinta- ja palkkatilanteen tasapainostamisesta. Tätä tarkoitusta varten oli jo keksällä asetettu ns. vakauttamisvaliokunta ministeri Onni Hiltusen puheenjohtolla. Tyypillistä silloiselle ajankuvalle oli, että kommunistit kiivaasti vastustivat palkkasäännöstelyn jatkamista ja palkkojen sitomista elinkustannusindeksiin, joka suunnitelman mukaan uudistettaisiin. Myös kapitalistipiireissä oltiin hyvin haluttomia me-

nemään hallituksen linjalle, joka asiallisesti katsoen merkitsi sosialidemokraattien talouspolitiikan linjan perustan hyväksymistä, sillä puolue toimikunta oli erityisellä julkisaatetulla ohjelmalla selvästi määritellyt talouspoliittiset pyrkimyksensä.

Loppuvuoden taloudellinen kehitys peittyi kunnallisvaalien vaali- taistelun alati kiihtyvään "kaikkien sotaan kaikkia vastaan". Jokainen puolue pani parastansa levittääkseen lentolehtisiä ja kirjoituksia, joissa muut puolueet leimattiin syyllisiksi taloudelliseen ja poliittiseen sekasortoon samalla kuin pyrittiin osoittamaan, kuinka muka itse oli toimittu erityisen johdonmukaisesti ja objektiivisesti.

Monista vaikeuksista huolimatta löytyy myös positiivisia puolia Suomen talouselämän kehityksessä v. 1947. Vientituotanto kohosi jatkuvasti hyvin voimakkaasti, ja kulutustilannekin hitaasti mutta varmasti. Vuoden päättyessä vallinnutta elintarviketilannetta on pidettävä suhteellisesti katsoen tyydyttävänä ja valinnan mahdollisuudet olivat kaupassa melko runsaat. Pahimmat sosiaaliset epäkohdat olivat yleisessä asuntokurjuudessa asutuskeskuksissa, eikä sen ratkaisemiseksi kotomusvuoden aikanakaan ole voitu mainittavia yrityksiä tehdä. Maalla jälleenrakennustoiminta on kuitenkin sujunut ripeämmässä tahdissa. Taisteluissa infantiota vastaan saavutettiin kuin saavutettiin vakauttamisyrittöksen jälkeen uusi vaihe. Huolimatta uuden palkkapäätöksen monista varjopuolista voitiin kuitenkin jo vuoden lopulla odottaa aivan yleinen rauhoittuminen hinta- ja palkkamarkkinoilla.

Elinkustannusindeksin kehitys v. 1947.

	Taso elokuu 1938- heinäkuu 1939=100	Uusi indeksi
Tammikuu	471	
Huhtikuu	546	
Heinäkuu	595	
Lokakuu	632	100
Marraskuu	690	106
Joulukuu	720	

Eduskuntatyö.

Ajoittain ilmennoistä väsymysoireista huolimatta eduskunnan toiminnassa oli havaittavissa elpymisen oireita ja varsinkin halua pitää kiinni eduskunnan parlamentaarisesta asemasta ja arvovallasta. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä työskenteli saumattoman yhteistyön merkeissä. Kiinteämpi yhteistoiminta hallituksen sosialidemokraattisten ministerien ja puoluetoimikunnan kesken olisi ollut paikallaan, joskin siinä suhteessa tapahtunut kehitys oli hyvin myönteinen. Kun painopiste ratkaisevissa poliittisissa ja taloudellisissa taisteluisissa kuitenkin oli kentällä ja ryhmän yksityiset jäsenet joutuivat suorittamaan oman osuutensa tuossa taistelussa siellä, tuo laimeus eduskuntaryhmän toiminnassa on ymmärrettävissä.

"Kolmen suuren" eduskuntaryhmän yhteistoiminta oli olematonta. Kaikkien sota kaikkia vastaan ilmeni kiivaimmin juuri "kolmen suuren" kesken. Kukin ryhmä halusi puhdistautua vastuusta.

Yksityiskohtaisempi selostus Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toiminnasta sisältyy ryhmän toimintekertomukseen.

Hallituspula.

Hallituspula alkoi pääsäänsä jälkeen siten, että maalaisliitto veti edustajansa pois hallituksesta. Syyksi ilmoitettiin hallituksen päätös kuljetustyöläisten palkankorotusvaatimuksen hyväksymisestä vastoin maalaisliittolaisten ministerien kantaa. Olisi tietysti harhaanjohtavaa, että sittemmin äärimmäisen sitkeäksi käynyt pula olisi syntynyt monien vakavien kriisikysymysten jälkeen näin kevyestä syystä. Syyt olivat luonnollisesti paljon syvemmällä. Hallitus oli kerta kaikkiaan menettänyt luottamuksensa. Vain kommunistit olivat siihen tyytyväisiä. Se ei ollut kyennyt estämään poliittisen elämän luisumisesta huomattavan painokkaasti kommunistien torikokousten sanelemaan suuntaan. Vritys talouselämän tasapainoistamiseksi oli päättynyt fiaskoon. Ennen muuta oli palkkatyöväen luottamus hallituksen kykyyn estää jatkuva hintojen korotus ja aikaansaada siten inflatoorisen kehityksen pysähtyminen vakavasti horjunut. Kun kuvaan lisätään eduskunnan enemmistön selvästi ilmaisema epäluottamus hallituksen talouspolitiikkaa kohtaan, oli luonnollista, että ennemmin tai myöhemmin

oli saatava syntymään vakava yritys tuollaisen parlamentaarisen ilveilyn lopettamiseksi.

Sosialidemokraateilla oli kaiken aikaa ollut vähiten syytä tukea Pekkalan hallitusta. Sehän muodostettiin keväällä 1946 kuulematta ensinkään sosialidemokraattista eduskuntaryhmää ja puoluetoimikuntaa. Puolueneuvosto ilmaisisikin varauksellisen suhtautumisensa hallitukseen päättämällä, että se katsoo "hallitukseen osallistuneiden sosialidemokraattien edustavan puoluetta, mutta jättää puolueen suhtautumisen hallitukseen muussa suhteessa riippuvaiseksi hallituksen toiminnasta". Hallituksen talouspoliittisen epäonnistumisen jälkeen sosialidemokraattien oli suorastaan pakko harkita kiireellisiä toimenpiteitä hallitusvastuun siirtämiseksi vastuuntuntoisempiin käsiin. Olihan puolue kuitenkin jatkuvasti osavastuussa - tosin edustajien kautta, jotka olivat menneet hallitukseen puolueen johtavia elimiä kuulematta. Vaikka tiedettiin, että tulisi olemaan ylivoimaisen vaikeata saada muutosta aikaan, koska kommunisteilla oli ulkopoliittisesti arkaluontoisen tilanteen ja ammattiyhdistysliikkeessä vallitsevan sekavan tilanteen vuoksi avaimet käsissään, oli kuitenkin jotain korjausta yrittävä.

Kun tilanne pääsiäisen edellä osoitti jo selvää poliittisen ja taloudellisen vyöryn oireita, Puoluetoimikunta kääntyi kommunistien ja maalaisliittolaisten puoleen ehdottaen neuvotteluja "taloudellisesta kokonaisratkaisusta" ts. suunnitelmasta sekasortoisen taloudellisen tilanteen tasapainoistamiseksi ja sitä varten tarvittavasta vakauttamiskaudesta ja sen ehdoista. Puoluetoimikunta esitti samalla omansa käsityksenään, ettei se uskonut Pekkalan hallituksen mahdollisuuksiin toteuttaa tuollaista suunnitelmallista taloudenpitoa, koska se jo oli kuluttanut luottamuksensa loppuun yhden linnarauhan aikana ja käytännöllisessä toiminnassa yleensä todistanut, ettei se kokoonpanon puolesta kykene järkevää ja lujaa talouspolitiikkaa toteuttamaan.

Kommunistit lähtivät luonnollisesti heti kiinnostasi puolustamaan nykyistä hallitusta. He myönsivät sen taloudelliset epäonnistumiset, mutta pitivät niitä vähäpätöisinä niiden suurimerkityksellisten ulko- ja sisäpoliittisten palveluksien rinnalla, joita tuo hallitus oli tehnyt "työväenluokalle ja demokratialle". He olisivat mielellään olleet

mukana "valmistamassa suunnitelmaa maan talouselämän tasapainoistamiseksi nykyiselle hallitukselle". Maalaisliittolaiset eivät tavoilleen uskollisina osanneet ottaa minkäänlaista kantaa, koska noissa neuvotteluissa siinä vaiheessa ei osattu mennä maataloustuotteiden hintoja määräämään etukäteen ylöspäin. Eräässä neuvotteluvaiheessa, jossa sosialidemokraatit jo olivat päässeet pääministerin kanssa yhteisymmärrykseen hallituksen vetäytymisestä syrjään, maalaisliittolaiset tekivät automiesten palkankorotusvaatimuksesta asian ja jättivät hallituksen.

Itse hallituspuolueen vaiheet ovat tunnetut ja hyvin lyhyesti kerrotut. Sosialidemokraatit pyrkivät aloitteensa mukaisesti työkykyiseen uuteen hallitukseen ja esittivät sen mukaisesti erilaisia vaihtoehtoja uudeksi hallitusohjaksi. Keskeiseksi katsottiin vaatimus, että uuden hallituksen tulisi nauttia palkkatyöväen jakamatonta luotamusta ja rakentaa sellaiselle pohjalle, etteivät joka päivä toistuvat osaratkaisut palkka- ja hintakysymyksissä tekisi lujaa talouspolitiikkaa mahdottomaksi, kuten entisen hallituksen aikana. Siksi esitettiin poikkeuksetta voimakkaasti työläisenemmistöistä hallitusta, josta maalaisliittolaiset olisivat pois ja jonka johdossa olisi tunnettu, mieluummin puoluepoliittisesti väritön henkilö. Sosialidemokraattista pääministeriä ei eräitä loppumanöövereitä lukuunottamatta haluttu asettaa, koska edeltäpäin tiedettiin kommunistien asettuvan jyrkästi tuollaista ratkaisua vastaan ja toisealta katsottiin pahimmaksi ratkaisuksi se, että sosialidemokraatti ja siten puolue ottaisi kantaakseen edellisen hallituksen jälkeensä jättämän sekasortoisuuden ajankohdalla, jolloin kommunisteilla olisi vaalien edellä mitä kiitollisin tilaisuus taktillisiin liikkeisiin sosialidemokraatteja vastaan.

Kommunisteille oli selvä ja järkkymätön kanta: Pekkalan hallitus oli hyvä. Joko se uudelleen tahi sitten jokin vielä selvemmin kommunistivoittoinen hallitus. Ellei tähän suostuta ts. elleivät maan muut poliittiset puolueet suostu toimimaan heidän kantansa mukaisesti, "he eivät osallistu hallitusvastuuseen". He antoivat selvästi ymmärtää, ettei tulisi puuttumaan levottomuuksia, poliittisia tahi taloudellisia. Maalaisliiton kanta oli kaikkiin suuntiin pyöreä ja kypsyi helposti kommunistien kannan mukaiseksi, kun siltä taholta

vilauteltiin puun vapauttamista säännöstelystä ja eräitä muita vastikkeita entiseen tapaan.

Parlamentaarinen kriisi.

Tapahtuneen jälkeen voidaan hyvinkin otsikoida ylläolevasti. Pekkalan hallitus nauttii tuokin eduskunnan kolmannoksen luottamusta. Ja kuitenkin se hallitsee, sikäli kuin sillä on harrastusta hallitustoimintaa kohtaan. Tämä muissa pohjoismaissa ja normaaliaikojen Suomessakin tavuton ilmiö voidaan selittää ainoastaan siten, että täydellisen epävarmuuden pelko ja siitä aiheutuva ulkomainen puutumisen Suomen asioihin - lopullinen rauhansopimuskin kun on vielä ratifioimatta - aikaansaa, että yritetään mahdollisimman pitkälle sietää nykyistä olotilaa ts. voittaa aikaa ja päästä uusiin vaaleihin. ~~Pidetään todennäköisenä, että kommunistien erilaisilla hämmämisillä aikaansaama demokraattinen vaikutusvalta ammattiyhdistysliikkeessä tapahtuneen kehityksen mukaisesti tulisi uusissa vaaleissa valtekunnallisestikin vähenemään.~~ Tämän jälkeen lasketaan olevan myös suurempia poliittisia ja taloudellisia mahdollisuuksia yhteiskuntaelämän tasapainon palauttamiselle. Sosialidemokraatit eivät ole pitäneet tuollaista teoriaa paikkansapitävänä, vaan kaiken aikaa ja yhä suuremmalla voimalla pyrkineet taistelemaan "selvien linjojen" puolesta.

Puolueen asema.

Sosialidemokraattisen puolueen asema on jatkuvasti voimitunut. Samalla on sisäinen yhteyks palautunut. Ruotsalainen Työväenliitto piti maaliskuun loppupuolella ylimääräisen liittokokouksen, joka esiaikaisesti muodotui sisäiseksi välienselvittelyksi puolueeseen jäävien ja siitä irto pyrkivien kesken. Voiton perivät ylivoimaisesti puolueeseen jäämistä puoltavat, jotka saivat selvän enemmistön liiton johdossa ja ottivat pää-äänenkannattajan haltuunsa.

Huhtikuun lopussa pidetty Puolueneuvoston kokous valtuutti Puoluetoimikunnan kutsumaan 4 neuvottelevaa lisäjäsentä Puoluetoimikuntaan. Kunnallisvaalien kynnyksellä Puoluetoimikunta kutsuikin K.-A. Tagerholmin, Emil Huunosen, Gunnar Henrikssonin ja Waltter Kuuselan neuvotteleviksi lisäjäseniksi Puoluetoimikuntaan. Samalla sitoutui

lopettamaan toimintansa. Kysymyksessä oli luonnollisesti muodollinen toimenpide, koska asiallisesti katsoen puolueen piirissä ei ole enää sanottavaa erimielisyyttä noudatettavaan poliittiseen linjaan nähden.

E erityisen voimakkaasti on puolueen vaikutusvalta lisääntynyt teollisuustyöväen keskuudessa. Paras todistus tästä on voitto SAK:n vaaleissa. Kun lisäksi huomioidaan, että koko puolueessa on tapahtunut kaaderiston nuorennus, joka nuori polvi käydyissä kovissa puoluepoliittisissa taisteluissa on saavuttanut ainutlaatuisen harjaantuneisuuden, voidaan tuleviin vaalitaisteluihin suhtautua rauhallisesti. Luonnollisesti on pantava erityisen suuri paino aatteellisen koulutuksen tehostamiseen.

Kunnallisvaalit osoittivat, ettei sosialidemokraattien menestys maaseudulla ole ollut yhtä hyvä kuin teollisuuskeskuksissa.

Puolueen jäsenmäärän kasvu on luonnollisista syistä tapahtunut hitaammin kuin vv. 45-46, mutta kuitenkin hyvin voimakkaasti. Toiminta on ollut ennätyksellisen vilkasta, jopa työpaikoilla monessa suhteessa miltei ylivoimaisen raskasta aktiivisille jäsenjoukoille.

Valistustoiminta on ymmärrettävistä syistä ollut melko yksipuolisesti päivän politiikan puolella. Se on kuitenkin ollut tehokkaampaa kuin aikaisempina vuosina ja monessa suhteessa myös iskuvalmiimpaa. Tästä esimerkkinä voidaan mainita kevättalvella käyty "Jo riittää"-kampanja, joka eräiden "onnellisten" poliisitoimenpiteiden kautta saavutti suurenmoisen menestyksen ja herätti huomiota ulkomaillaakin.

Puoluepoliittisesti katsoen sosialidemokraattien asema kertomusvuonna aivan selvästi erottui laadultaan johtavaksi. Muut puolueet olivat enemmän tai vähemmän selvästi puolustuskannalla, tai ne jouduivat sille kannalle käydyissä puoluepoliittisissa taisteluissa.

Vhteistyöyritykset kommunistien kanssa.

Vuoden 1946 puolella noin proli vuotta kestäneiden neuvottelujen lopputuloksena Puoluetoimikunta esitti SKP:lle tammikuussa 1947 laajan kirjelmän tarjoten neuvotteluja lähinnä talouspoliittisista kysymyksistä. Nyt SKP vihdoin ilmoitti olevansa valmis neuvotteluihin

ilmoittaen kuitenkin, että he haluaisivat neuvotteluja sosialisointisysteissä ja että neuvottelujen pohjana pidettäisiin SKDL:n hyväksymää kansallistamisohjelmaa. Samanaikaisesti kuitenkin Sosialistinen Yhtenäisyyspuolue ehdotti neuvotteluja, josta ilmeni, että SKDL:kin oli hajaantunut kahdeksi "ystävyyssrintamaksi".

Kommunistit ilmoittivat nimenneensä edustajikseen Ville Pessin ja Hertta Kuusisen ja kun Sos.-dem. Puoluetoimikunta valitsi edustajikseen Aleksi Aaltosen ja Janne Hakulisen, voitiin neuvottelut aloittaa. Kuitenkin heti ensi otteet paljastivat, että kommunistit pyrkivät käyttämään tätä kosketusta hyväkseen puhtaasti puoluetakavillisten piirustustensa toteuttamiseksi. Niinpä he tekivät suurileisen kansallistamaloitteen eduskunnassa lainkaan siitä toiselle osapuolelle, Sos.-dem. Puolueelle ilmoittamatta, pyrkien ilmeisesti näin saattamaan sosialidemokraattien ajaman sosialisointikysymyksen epäilyttävään valoon. Näin yhteistyökysymyksen käsittely alkoi heti aktiivisella, joka ei luvannut hyvää tulevaisuudellekaan. Tämän jälkeen oli vielä muutamia neuvotteluja lähinnä taloudellisista kysymyksistä, jotka eivät kuitenkaan johtaneet loppuratkaisuun.

Kun sitten keväällä muodostui tunnettu hallituskriisi ja puoleemme taholta jälleen pyydettiin neuvotteluja ja sovittiin ajasta ja paikasta, jäivät kommunistien edustajat neuvotteluihin saapumatta.

Tämän jälkeen ei kummankaan osapuolen taholta ole tehty uutta yritystä uuden kosketuksen aikaansaamiseksi ja voidaan katsoa pyrkivämme rehelliseen yhteistyöhön kommunistien kanssa koko työväenluokkaa koskevissa taloudellisissa kysymyksissä rauenneeksi.

kunnallisvaalit

Kertomuksen liitteinä ovat tilastollisen päätöimiston laatimat vertailevat taulukot kunnallisvaalien tuloksista vuosina 1945 ja 1947. Niistä selviää, että suuntaus v:n 1945 vaaleista on vaalinumeroiden valossa huomattavasti muuttunut. Äänestäjien lukumäärä on huomakkaasti kasvanut ja uudet äänestäjät ovat lyöneet leimansa myös aloksiin. Jos halutaan pitää kommunisteja äärimmäisenä vasemmistona, voidaan puhua hienoisesta "virtauksesta oikealle". Porvarilliset puolueet saavuttivat todellakin yhteenlasketusti voiton niin äänestäjämäärässä kuin luonnollisesti myös paikoissa. On kuitenkin

huomattava, että sosialidemokraatit voimalla marssivat eteenpäin saavuttaen toistasataatuhatta uutta kannattajaa edellisiin kunnallisvaaleihin verrattuna. Asutus- ja teollisuuskeskuksissa sosialidemokraatit suorastaan hallitsivat vaalituloksia, sillä heidän voit- tamansa uudet äänet olivat miltei yhtä lukuisat kuin porvarillis- ten puolueiden valloitukset yhteensä. Maaseudulla sosialidemokraat- tien menestys ei ollut yhtä hyvä. Maalaisliiton häikäilemätön maa- taloustuotteiden hinnankorotuspolitiikka sai näissä kunnallisvaa- leissa vielä suhteettomasti liian suurta kannatusta. Kuitenkin so- sialidemokraatit maaseudullakin säilyttivät asemansa, suorittivat- pa eräitä uusia valtauksiakin.

Erikoistapahtumia.

Kertomusvuonna pidettiin kaksi kansainvälistä sosialistikonfe- renssia: Zürichissä kesäkuun 6-9 päivinä ja Antwerpenissä 28.11.- 2.12. Edelliseen kokoukseen osallistuivat puolueen edustajina puo- luesihtööri Väinö Leskinen ja puoluetoimikunnan jäsen Perna Tervo, jälkimmäiseen puoluetoimikunnan jäsen Tyyne Leivo-Larsson. - Poh- joismaiden Yhteistyökomitea kokoontui kaksi kertaa Oslossa, ensim- mäisen kerran tammikuun 5-6 päivinä ja elokuun 28 päivänä. Tammi- kuussa kokoukseen osallistuivat Sos.-dem. Puolueen edustajina Emil Skog, Väinö Leskinen, K.-A. Fagerholm ja Emil Huunonen, elokuun ko- koukseen Emil Skog, Väinö Leskinen, Unto Varjonen ja Tyyne Leivo- Larsson.

Suurtapaus pohjoismaisen kanssakäymisen alalla oli pohjoismai- nen työläiskonferenssi Oslossa elokuun 29-30 päivinä sekä Norjan Työväenpuolueen 60-vuotisjuhlallisuuudet 31.8. Suomesta osallistui näihin tilaisuuksiin laaja edustajajoukko, joka käsitti kaikkiaan 42 osanottajaa huvimatkailijat mukaanluettuina. Suurista kustannuk- sista huolimatta on puoluetoimikunnan toimenpidettä osallistua näin suurella joukolla työläiskonferenssiin pidettävä onnistuneena.

Maaliskuussa teki Ruotsin pääministeri Tage Erlander vierailun Suomeen. Tämän vierailun kohokohta oli Messuhallissa 23.3. pidetty "Pohjolan Sosialidemokratian Juhla", jossa pääministeri Erlander piti juhlapuheen. Messuhalli oli ääriään myöten täynnä innostunutta yleisöä.

Puoluesihteeri suoritti helmikuussa myös matkan Budapestiin sikäläisen sosialidemokraattisen puolueen ensimmäiseen sodanjälkeiseen kongressiin ja oli paluumatkalla myös Tšekkoslovakian sosialidemokraattisen puolueen vieraana. Sosialistisen nuorisointernationalen kutsusta ja kustannuksella hän niinikään puhui Tanskassa kansainvälisillä työläisnuorison leiripäivillä heinäkuussa 1947.

II. Puolueen päätösvalta- ja toimeenpanoelimet.

1. Puolueneuvosto.

Kertomusvuoden aikana puolueneuvosto on kokoontunut vain kerran. Kokous pidettiin 27/4 Eduskuntatalossa, sos.-dem. eduskuntaryhmän kokoushuoneessa. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat, kuultiin puoluesihteeri Väinö Leskisen selostus poliittisen tilanteen kehittymisestä puolueneuvoston edellisen kokouksen jälkeen sekä käsiteltiin hallituskysymystä ja puoluetoimikunnan täydentämistä neuvottelevilla lisäjäsenillä opposition piiristä. Hallituskysymyksestä hyväksyttiin julkilausuma, jossa puolueneuvosto hyväksyi puoluetoimikunnan asiassa omaksuman kannan sekä puoluetoimikunnan siitä tekemät ehdotukset. Julkilausumassa todettiin mm., että yritykset muodostaa sosialidemokraattisen käsityksen mukaan talouspoliittisesti työkykyinen hallitus oli katsottava rauenneiksi, mutta että jos kokonaisuuden etu sitä kuitenkin välttämättä vaatii, Sosialidemokraattinen Puolue ei halua kieltäytyä osallistumasta uuteen hallitukseen. Tämä voi kuitenkin tapahtua vain varauksellisesti.

Puoluetoimikunnan täydentämisestä neuvottelevilla lisäjäsenillä opposition piirissä syntyi laaja keskustelu, jonka päätyttyä kokous hyväksyi sen kannan, että neuvotteleviksi lisäjäseniksi voidaan kutsua puoluetoimikuntaan opposition piiristä neljä henkilöä edellyttäen, että opposition keskustoimikunta sen jälkeen lopettaa toimintansa. Asian edelleenkehittäminen jätettiin puoluetoimikunnan tehtäväksi.

Kokouksessa käsiteltiin myös puoluetoimikunnan ehdotus vaaliliittokysymyksestä kunnallisvaaleissa sekä puoluetoimikunnan menettelytapaehdotus valtiollisia vaaleja koskevista toimenpiteistä. Puolue-

toimikunnan ehdotus hyväksyttiin.

2. Puoluetoimikunta.

Puoluetoimikuntaan ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet seuraavat henkilöt: puheenjohtajana Emil Skog, varapuheenjohtajana Aleksi Aaltonen, puoluesihteerinä Väinö Leskinen sekä muina vakinaisina jäseninä Penna Tervo, Martta Salmela-Järvinen, Matti Lepistö, Varma K. Turunen, Unto Varjonen ja Janne Hakulinen. Varajäseninä kuuluivat Puoluetoimikuntaan Valdemar Liljeström, Eeno Pusa ja Tyyne Leivo-Larsson.

Ns. oppositiokysymyksen ratkaisemiseksi tehtiin puoluepuoleiston kokouksessa 27.4.47 päätös, että Puoluetoimikunta voi täydentää itseään neljällä neuvottelevalla lisäjäsenellä. Kysymys oli avoinna koko kesän ja alkusyksyn syystä, että henkilökysymyksistä ei voitu päästä yksimielisyyteen. 26.11.47 pitämässään kokouksessa Puoluetoimikunta päätti kutsua neuvotteleviksi jäseniksi K.-A. Fagerholmin, Gunnar Henrikssonin, Walter Kuuselan ja Emil Huunosen Puoluepuoleiston kokouksessa edellytetyillä ehdoilla. Vuoden loppuun mennessä ei kysymys kuitenkaan tullut vielä lopullisesti järjestyseen.

Kertomusvuoden aikana Puoluetoimikunta on kokoontunut 51 kertaa. Lisäksi on pidetty yhteinen kokous sos.-dem. ministerien, SAK:n Työvaliokunnan sos.-dem. jäsenten ja Sos.-dem. Eus kuntaryhmän edustajien kanssa 7 kertaa, joista kahdessa on ollut myöskin Pienviljelijäin Neuvottelukunnan edustus mukana. Puoluetoimikunnan kokouksiin ovat jäsenet ja varajäsenet osallistuneet seuraavasti: Skog 49 kertaa, Aaltonen 29, joista puheenjohtajana 3 kertaa, Leskinen 41, Tervo 38, Salmela-Järvinen 32, Lepistö 27, Turunen 23, Varjonen 41, Hakulinen 35, Liljeström 30, Pusa 44 ja Leivo-Larsson 32 kertaa. Leskinen on osallistunut kaikkiin mukanaolemiinsa kokouksiin puoluesihteerinä. Taloushoitaja Kaukinen on osallistunut 38, järjestösihteeri Puskala 39 kokoukseen. Suomen Sosialidemokraatin päätoimittajana on Atte Pohjanmaa ollut saapuilla 13 ja v.t. päätoimittajana Atte Pohjanmaa 9 kokouksessa. Unto Varjosen tultua päätoimittajaksi on hän samalla edustanut Suomen Sosialidemokratia kokouksissa.

Sos.-dem. Eduskuntaryhmän puheenjohtaja Onni Peltonen on ollut läsnä 25 ja ryhmän sihteeri Arvo Paasivuori 29 kokouksessa, ministeri Uno Takki 7, ministeri Onni Hiltunen 5 ja ministerit Erkki Härmä ja Yrjö Kallinen 1 kokouksessa.

Käsitellyistä asioista on pöytäkirjaan merkitty 460 pykälää.

Puoluetoimikunnan työvaliokunta, johon ovat kuuluneet puheenjohtajana Emil Skog, varapuheenjohtajana Aleksi Aaltonen, sihteerinä Väinö Leskinen ja jäseninä Penna Tervo, Janne Hakulinen ja Unto Varjonen puoluetoimikunnasta sekä järjestösihteeri Veikko Puskala ja taloudenhoitaja Eero Kaukinen puoluetoimistosta, on valmistellut Puoluetoimikunnan käsittelemät asiat.

3. Puoluetoimikunnan apuelimet.

Puoluetoimikunnan apueliminä ovat toimineet Kunnallisasiaintojaosto, Pienviljelijäin Neuvottelukunta, Ammattiyhdistysjaosto, Urheilupoliittinen jaosto, Verotusuudistuskomitea, Kasvatustoimikunta, Työväentalovaliokunta, Nuorisotyöjaosto, Sanomalehtijaosto ja Talousvaliokunta. Pienviljelijäin Neuvottelukunnan toimintakertomus liittyy Puoluetoimikunnan toimintakertomukseen erillisenä liitteenä (liite n:o 1).

K u n n a l l i s a s i a i n j a o s t o n puheenjohtajana on edelleen toiminut Jorma Tuominen sekä muina jäseninä Otto Marttila, Jalmari Vuorinen, Martta Salmela-Järvinen, Sulo Manninen, J.E. Janatuinen, Eeno Pusa, Benjamin Salminen ja Eino Uski. Jaoston sihteerinä on toiminut Aaro Mäkelä.

Jaosto on kokoontunut kertomusvuoden aikana 6 kertaa. Keväällä kerättiin tilastotiedot valtuustoryhmien kirjeenvaihtajista ja niiden voimasuhteista sekä tiedot yhteistoiminnasta muiden puolueiden kanssa eri valtuustoryhmissä. Ohjeita on annettu vaalilautakuntia, syyskuun kokouksia ja kunnallisvaaleja varten. Jaoston toimesta laadittiin tekstiluonnos vaalilentolehtisiä varten sekä tarkastettiin paikallisten vaalilentolehtisten oikovedokset. Myöskin valmistettiin ohjelmalentolehtinen vaalipuhujia varten. Kesällä toimeenpantiin 5 päivää kestänyt vaalivälikurssi kunnallisvaaleja valmistele-
van toimihenkilöstön kouluttamiseksi. Kursseilla saivat opetusta 62

puoluejäsentä eri osista maata. Myös uusittiin opaskirjanen vaaleissa esiintulevista vaaliteknisistä kysymyksistä. Entiseen tapaan ovat jaoston sihteeri A. Mäkelä ja toimistonhoitaja J.E. Janatuinen antaneet sekä suullisesti että kirjallisesti neuvoja kunnallisten asiain, etenkin vaaleissa esiintulevien kysymysten hoidosta ja laati-neet erinäisiä valituksia lääninhallituksille.

Jaosto on antanut kertomusvuoden aikana lausuntoja puoluetoimikun-nalle, mm. vaaliliittoa koskevissa kysymyksissä. Myöskin kunnalliseen luentotoimintaan on jaoston toimesta kiinnitetty huomiota. Jaoston jäsenet ovat käyneet luennoimassa kunnallisista erikoiskysymyksistä eri osissa maata.

Kunnallisvaaleja koskevat tilastotiedot kerättiin heti vaalien jälkeen niin, että vuoden vaihteessa oli jo melko yksityiskohtainen käsitys vaalien tuloksista koko maassa. Vaalitulosten kerääminen suo-ritettiin yhteistoiminnassa TST:n kanssa. Tilastotulokko vaalien tu-loksista on julkaistu toimintakertomuksen liitteenä.

A m m a t t i y h d i s t y s j a o s t o n toiminnassa muodos-tivat SAK:n edustajakokousta edeltäneet edustajakokousvaalit raskaim-man työtaakan. Valistustyötä ammattiyhdistysliikkeen jäsenistön kes-kuudessa tehtiin erittäin voimaperäisesti. SAK:n edustajakokousvaa-lien aikana levitettiin yhteensä n. 95 erilaista mainosta, joiden yh-teinen painosmäärä oli n. 500.000 kappaletta. Tulos muodostui toimin-nan perusteella tyydyttäväksi. Kommunistien valtauseritykset torjut-tiin ja sosialidemokraatit saivat SAK:n edustajakokoukseen 170 edusta-jaa kommunistien saadessa tyytyä 129 edustajaan. Täten tuli SAK:n Työ-valiokuntaan valituksi puheenjohtajat mukaanluettuina 8 sosialidemo-kraattia ja 6 kommunistia ja valtuustoon 66 sosialidemokraattia ja 51 kommunistia.

Vuoden mittaan suoritettiin edustajakokousvaalit myös Lasi- ja posliinityöväen, Vaatetustyöntekijäin ja Metallityöväen liitoissa. Kaikissa niissä sosialidemokraatit suoriutuivat voittajina jaoston ohjaaman voimaperäisen valistustyön seurauksena.

Sos.-dem. Ammattiyhdistysjaoston kuului vuoden aikana puheenjoh-tajana Emil Huunonen, toisena puheenjohtajana Vald. Liljeström sekä jäsenenä Eero Antikainen, Juho Kivistö, Olavi Lindblom jaoston sih-

teerinä, Eero Kaukinen, Veikko Puskala, Janne Hakulinen, V.K. Turunen ja jaoston toimitsijana Viljo Kuukkanen. Joulukuun alussa muutettiin jaoston kokoonpano puoluetoimikunnan päätöksellä seuraavaksi: puheenjohtajana Emil Huunonen, toinen puheenjohtaja Vald. Liljeström, sekä jäseninä Olavi Lindblom, Juho Kivistö, Eero Antikainen, Armas Moisander, Väinö Leskinen, Janne Hakulinen, Veikko Puskala, Eero Kaukinen ja heidän varamiehinään Aku Sumu, Otto Turunen, Aimo Anttila, Emil Auer, Ragnar Tuori, Viljo Kuukkanen, Uljas Mäkinen, V.K. Turunen, Tyyne Leivo-Larsson ja Niilo Teerimäki. Jaoston toimitsijan Viljo Kuukkesen siirryttyä hoitamaan puolueen tiedoitussihteerin tehtäviä valittiin jaoston palkatuksi sihteeriksi 15.11. A.M. Myllymäki.

Jaoston piiriasiamiehinä ovat vuoden alusta toimineet Johan Pajusola ja Leo Saaresto Helsingissä, Eino Anttila Uudellamaalla, Aimo Rimpinen Hämeen pohj. vaalipiirissä, Klaus Kallio ja hänen siirryttyään SAK:n palvelukseen keväällä Lauri Kaisalmi Turun eteläisessä, Elis Eriksen heinäkuuhun, jolloin hän matkusti Ruotsiin ja hänen jälkeensä Unto Malin Kymen läntisessä, Olavi Lahti Turun pohjoisessa, Akseli Pärämänen Kymen itäisessä, Eino Ilkkala syksyyn saakka, jolloin hän siirtyi M-jaoston palvelukseen, Vaasan eteläisessä, ja Vaasan pohjoisen, ruotsalaisten alueiden, toimitsijana Lassi Lassila, joka otti hoitaakseen Ilkkalan jälkeen Vaasan eteläisen ja pohjoisen, Kalle Keppel Kuopion läntisessä, Erkki H. Tervonen Oulun piirissä, Veikko Kämppi Mikkelin piirissä, Valfrid Mölsä Kuopion itäisessä, Heino Uksila Lepin piirissä, Eino Vuori Hämeen eteläisessä, jonka piirin alueella toimi SAK:n vaalien aikana 3 kk. Lahden ympäristössä myös Siiri Metsä, Tauno Liljeroos heinäkuun alkuun ja sen jälkeen Alpo Rantanen Vaasan itäisessä vaalipiirissä. Koko vuoden ajan toimi jaoston yleisjärjestäjänä Into Mattila ja toisena yleisjärjestäjänä joulukuun alusta Yrjö Saaristo.

Vuoden aikana on jaoston tiedoitukset sekä jaoston, puolueen että SAK:n toimitsijoille julkaistu "Tiedoituksia"-nimisenä monisteena. Lisäksi on eri liittojen erikoiskysymyksistä monistettu erilliset monistukset.

Urheilujaostoon ovat v. -47 aikana kuuluneet Penna Tervo puheenjohtajana, Lauri Nurmi varapuheenjohtajana, Helvi Raati-

kainen rahastonhoitajana sekä maina jäseninä E.A. Wuokko, Unto Siivonen, Severi Koskinen, A.K. Leskinen, Greta Rajala-Rinne, K. Vatanen sekä viimemainitun jälkeen vuoden syyspuolelta alkaen V. Kuukkanen sekä sihteerinä Pekka Martin.

Jaoston toiminta pääsi alkuun vasta kertomusvuoden alusta, jolloin se kiinnitti itselleen vakinaisen sihteerin. Ensimmäisenä toimenpiteenä oli maan käsittävän organisation luominen, joka valmistuttuaan käsitti jokaisessa TUL:n piirikunnassa ns. piirijaoston, jolla oli yhteys paikallisiin urheiluseuroihin suorayhdysmiesten välityksellä. Viimeainittuja oli toiminnassa n. 700.

Tammikuussa pitivät seurat vuosikokouksensa, joita varten jaoston toimesta valmistauduttiin ja joissa onnistuttiinkin tyydyttävästi. Helmikuussa pitivät TUL:n piirit vuosikokouksensa, joita edelsi seurojen kokouksissa käyty kamppailu edustajapaikasta. Muissa suhteissa onnistuttiin odotuksen mukaisesti, mutta TUL:n Kuopion piirissä kommunistit saivat enemmistön, jonka härkämäisestä asennoitumisesta johtuen sosialidemokraatit jättäytyivät kokonaisuudessaan piiritoimikunnan ulkopuolelle.

Piirikokousten jälkeen kohdistui toiminta organisatiossa olleiden puutteellisuuden korjaamiseen ja valmistautumistoimenpiteisiin syyskaudella aloitettavaa jäsenhankintaa varten. Piirikään kiinnitettiin huomiota tulevan vuoden vuosikokouksiin ja ennen kaikkea toiminnan päämääränä oleviin liittokokousvaaleihin.

Vuoden viimeisenä "näkyvänä" toimenpiteenä oli suoritettu jäsenhankintakamppailu, jonka kuluessa puolueen pieniä ja muita kannattajia liittyi TUL:n seuroihin useita tuhansia.

V e r o t u s u u d i s t u s k o m i t e a n puheenjohtajana on edelleen toiminut Abel Ahola sekä jäseninä Edv. Kulmala, Nils Nilsson, Eino Rusa, Lempi Lehto, Eino Uski, Penna Tervo, Rafael Rinne, Olavi Rajala ja Arvo Paasivuori. Sihteerinä on toiminut Aaro Mäkelä. 24.10.-47 asetettiin erityinen työvaliokunta, johon komitea valitsi puheenjohtajaksi Abel Aholan ja jäseniksi Nils Nilssonin ja Viljo Rantalan sekä sihteeriksi Aaro Mäkelän.

Komitea on kokonaisuudessaan kokoontunut 4 kertaa ja työvaliokuntansa lisäksi 4 kertaa kertomusvuoden aikana. Komitea on valmistel-

lut täydellistä vero-ohjelmaa puolueelle ja on päässyt työssään niin pitkälle, että voidaan siirtyä yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Sitäpaitsi on komitea tehnyt puoluetoimikunnalle esityksen asunto-tuotannon verotuksen helpottamiseksi. Edelleen komitea on avustanut Sos.-dem. Eduskuntaryhmän jäseniä veroalotteiden tekemisessä, antanut ohjeita suullisesti ja kirjallisesti veroilmoitusten laatimisesta ym. verotusta koskevista kysymyksistä. Komitean jäsenet ja sihteerit ovat sitäpaitsi luennoineet verotusasioista useissa tilaisuuksissa eri puolilla maata.

Lakkautettujen työväenyhdistysten palautusasiat. Vuonna 1930 alkaneena sisäpoliittisesti rauhattomana aikana lakkautettiin viranomaisten toimesta mm. Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.y:n jäsenyhdistyksiä ja niiden toimitalot joutuivat selvitysten yhteydessä vieraisiin tarkoituksiin.

Heinäkuun 12 päivänä 1946 annetulla lailla eräiden lakkautettujen yhdistysten toimitalojen palauttamisesta ja saman vuoden syyskuun 13 päivänä annetulla valtioneuvoston päätöksellä tehtiin mahdolliseksi valtion välityksellä saada lunastaa ko. lakkautetuille yhdistyksille kuuluneita toimitaloja.

Puoluetoimikunta asetti toimikunnan hoitamaan puolueemme lakkautettujen jäsenyhdistysten toimitalojen palautusasioita. Tähän ns. Työväentalovelio kuntaan puheenjohtajaksi valittiin taloudenhoitaja Eero Kaukinen ja jäseniksi järjestösihteeri Veikko Puskala, varatuomari Mauno Laisaari ja varatuomari Aarne Kesänen. Toimikunta valitsi sihteerikseen Aarne Kesäsen, joka on hoitanut palautusasioiden käytännöllistä puolta.

Toimikunnan jäsenet Kaukinen, Puskala ja Kesänen olivat syyskuun 13 p:nä 1946 yhdessä SKDL:n edustajien kanssa oikeusministeri Eino Pekkalan luona neuvottelemassa niistä toimenpiteistä, mitä mainitut lait aiheuttavat hakijajärjestöille. Neuvottelussa sovittiin myös siitä, ettei kumpikaan järjestö hae itselleen sellaisia toimitaloja, jotka tiedetään aikanaan kuuluneen toiselle.

Toimikunnan toimesta laadittiin jäsenyhdistyksiä varten ohjeet palautushakemusten tekemistä varten, mutta paikallisten yhdistysten ja piirien huoleksi on jäänyt vain paikanpäältä saatavien asiakirjo-

raikein tapaus, jossa talot ei ole saaneet tulla takaisin so, jolloin so ollen todella kuulunut.

jen ja ~~toimikunnan~~ ~~hankkiminen~~ ja ovat yhdistykset saaneet lisäksi
kohtaisia ohjeita kutakin tapausta silmällä pitäen sihteeriltä.
Koska SKDL:n edustajien kanssa sovittiin lojasta asioiden
lojasta, osoittautui kuitenkin jo heti alkuvaiheista lähtien, että
lojaalisuus jää vain meidän puolueemme huoleksi. Koska oikeusminis-
teri ja kaikki asioita hoitaneet esittelijät ovat olleet joko SKDL:is-
tai heidän vaikutuksensa alaisia, on palautusasioiden hoitaminen o-
soittautunut hyvin työlääksi ja riitaiseksi ja näin ollen on vielä
toistaiseksi suurin osa hakemuksia ratkaisematta.

Niinikään on ministeri Onni Hiltusella, joka on puolueen edustaja-
na Valtioneuvoston asettamassa toimikunnassa, johon muina jäseninä
kuuluvat Eino Pekkala ja oikeuskansleri Tarjanne, ollut paljon vaivaa,
kun jälkimmäiset tavallisesti ovat SKDL:n anomusten puoltajina.

Puolueemme on hakenut seuraavia toimitaloja:

- 1) Haapaveden Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. hakenut Haapaveden kun-
nan Työväenyhdistykselle kuulunutta Sortola RN:o 3¹² nimistä tilaa
ja toimitaloa, jonka myös saanut, lunastushinta 750.000 mk:aa.
- 2) Parkkarilan Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. anonut Parkkarilan Työ-
väenyhdistys r.y:lle kuulunutta tilaa Yritys RN:o 1⁵, jonka saanut
korvauksetta.
- 3) Maaningan Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. hakenut Maaningan pitäjän
Halosen kylässä sijaitsevaa Sointula RN:o 12⁵⁵ nimistä tilaa, joka
kuulunut Maaningan Työväenyhdistys r.y:lle, ja saanut, lunastushin-
ta 250.000 mk:aa.
- 4) Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.y. hakenut ent. Tuppuralan-
mäen Työväenyhdistys r.y:n Alkula nimistä tilaa RN:o 2³, jonka saanut,
lunastushinta 150.000 mk:aa.
- 5) Karvasalmen Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. hakenut ent. Karvasal-
men Työväenyhdistys r.y:n Onnela RN:o 14⁵ nimistä tilaa, jonka saa-
nut.
- 6) Varpaisjärven Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. hakenut entistä talo-
aan Martikkala RN:o 2⁵⁵, jonka saanut.
- 7) Oulunsalon Sos.-dem. Työväenyhdistys hakenut ent. Oulunsalon kk:n
Työväenyhdistys r.y:n taloa, joka kuitenkin annettiin SKDL:lle. Ehkä
rärkein tapaus, jossa taloa ei ole saanut takaisin se, jolle se olisi
todella kuulunut.

8) Ruoveden kk:n Sos.-dem. Työväenyhdistys hakenut ent. Ruoveden Työväenyhdistys Tulevaisuus r.y:n taloa. Ei saanut, vaan meni skdl:lle.

9) Hirvensalon Sos.-dem. yhdistys hakenut ent. Suomen Kuljetus-työntekijäin liiton osasto N:o 20 r.y:n ja sitä ennen Hirvensalon Sor-to r.y:n omistamaa taloa. Ei saanut, vaan meni skdl:lle.

10) Haapajärven työväenyhdistys Sarastus r.y. hakenut aikaisemmin omistamaansa taloa. Saman taloa hakenut myös skdl, mutta eivät kum-pikaan saaneet, koska talo nykyisin kouluna.

Seuraavat toimitalohakemukset ovat vielä ratkaisematta.

11) Pietarsaaren Sos.-dem. Työväenyhdistys r.y. anoo ennen omista-miaan tontteja N:o 53 ja 59 ym. alueita Pietarsaareissa. Myös skdl hakee samoja. Talon ja tontit omistaa nykyisin Edistysmielinen Osuus-liike Varma.

12) Tervolan Sos.-dem. Työväenyhdistys hakee ent. Tervolan kk:n työväenyhdistykselle kuulunutta toimitaloa. Myös skdl hakee.

13) Heinolan Sos.-dem. yhdistys hakee ent. Heinolan työväenyhdistyk-selle kuulunutta taloa, Myös skdl hakee.

14) Saaresmäen Sos.-dem. työväenyhdistys hakee ent. Saaresmäen työ-väenyhdistyksen taloa. Myös skdl hakee.

15) Raahen Sos.-dem. työväenyhdistys r.y. hakee ent. Raahen sos.-dem. työväenyhdistykselle kuulunutta taloa. Myös skdl hakee.

16) Karihaaran Sos.-dem. yhdistys hakee ent. Kemi-Karihaaran työ-väentaloa. Myös skdl hakee.

17) Paraisten Sos.-dem. työväenyhdistys r.y. hakee ent. Paraisten Malmin työväentaloa. Myös skdl hakee.

18) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Juurikkamäen työväenyhdistyksen ta-loa. Skdl hakee myös.

19) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Pöljän työväenyhdistyksen taloa. Skdl hakee myös.

20) Harjavallan Sos.-dem. yhdistys hakee ent. Harjavallan työväenyh-distyksen taloa. Skdl hakee myös.

21) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Suomen Maa-metsä- ja uittotyöväen liiton os. 5 taloa, joka aikaisemmin kuulunut Asikkalan Mustajärven työväenyhdistykselle. Skdl hakee myös.

22) Kiehimän Sos.-dem. työväenyhdistys r.y. hakee ent. Kiehimän

työväenyhdistys r.y:n taloa. Skdl hakee myös.

23) Noormarkun Lassilan työväenyhdistys r.y. hakee omaa taloaan.

24) Oksavan Sos.-dem. yhdistys hakee ent. Oksavan työväenyhdistyksen taloa.

25) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Oulaisten työväenyhdistyksen omistamaa taloa. Skdl hakee myös.

26) Sos.-dem. Puolue r.y. hakee ent. Muuruveden Pelonniemen työväenyhdistyksen taloa. Skdl hakee myös.

27) Halosenniemen Sos.-dem. työväenyhdistys ent. Halosenniemen työväenyhdistyksen taloa. Skdl hakee myös.

28) Tornion Sos.-dem. työväenyhdistys hakee ent. Tornion työväenyhdistyksen taloa. Skdl hakee myös.

29) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Lapuan Mustamaan työväenyhdistyksen taloa.

30) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Inankylän sos.-dem. työväenyhdistyksen omistamaa taloa. Skdl hakee myös.

31) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Pudasjärven työväentaloa. Skdl hakee myös.

32) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Kalajoen Pohjankylän työväenyhdistyksen taloa.

33) Sos.-dem. Puolue hakee ent. Nakertajan työväen ja pienviljelijöin yhdistyksen omistamaa taloa.

SKDL hakee seuraavia Sos.-dem. Puolueen tai sen jäsenyhdistysten nykyisin omistamia taloja:

34) Skdl hakenut Pispalan työväentaloa, mutta hakemus hylätty.

35) Skdl hakenut Itä-Karttulan työväentaloa. Todennäköisesti ratkaistu, eikä saanut.

36) Skdl hakee Oy. Raudanjoen omistamaa taloa Sukevalla, Vhtiö sos.-dem., varmuuden vuoksi myös Sukevan sos.-dem. yhdistys hakee. Ratkaisematta.

37) Skdl hakee Niiralanmäen sos.-dem. yhdistyksen taloa. Ratkaisematta.

38) Skdl hakee Oulun teatteritaloa. Ratkaisematta.

39) Skdl hakee Kattara Oy:n (omistaa Sos.-dem. Puolue) omistamaa Lapuan työväenyhdistyksen ent. taloa. Ratkaisematta.

40) Skdl hakee Oy. Karihaaran (omistaa Sos.-dem. Puolue) omistamaa ent. Mäntsälän työväenyhdistyksen taloa. Ratkaisematta.

41) Skdl hakee Vaasan Työväentalo Oy:n (omistaa Sos.-dem. Puolue) omistamaa ent. Vaasan työväenyhdistyksen taloa. Ratkaisematta.

Kuvaavaa on, että Skdl on hakenut kahta poikkeusta lukuunottamatta kaikkia niitä taloja, joita Sos.-dem. Puolue on hakenut. Meidän taholtamme ei ole haettu niitä toimitaloja, jotka ovat tutkimustemme mukaan kuuluneet lain tarkoittamassa mielessä lakkautetuille kommunistisille työväenyhdistyksille.

Viime aikoina ei ole ratkaistu ainoatakaan ns. riitaista talojuttua, vaan ainoastaan niitä, joita hakee vain joko Skdl:ään tai yksinomaan Sos.-dem. Puolueeseen kuuluva järjestö.

Kasvatustoimikuntaan Puoluetoimikunta kutsui vuodeksi 1947 R.H. Oittisen, Meeri Kalavaisen, Eino A. Wuokon, Yrjö A. Saarisen, Viljo Kososen, Terttu Sainion, Pekka Railon, Veikko Puskalan, Arvi Hautamäen ja Helvi Raatikaisen. Kokouksessaan 11.2. 1947 Kasvatustoimikunta valitsi puheenjohtajakseen R.H. Oittisen ja sihteerikseen Helvi Raatikaisen.

Puolueopistokurssit pidettiin Työväen Akatemiassa 31.5. - 11.7.47. Kurssin ohjaajana toimi Viljo Kosonen ja rehtorina R.H. Oittinen. Kasvatustoimikunta kokoontui kertomusvuonna kaksi kertaa, joissa kaikki toimikunnan jäsenet olivat läsnä. Pöytäkirjaan merkittiin 12 pykälää.

Talousvaliokuntaan ovat kuuluneet Aleksi Aaltonen puheenjohtajana, Unto Varjonen, Väinö Leskinen, Penna Tervo ja Eero Kaukinen, viimeksimainittu sihteerinä. Talousvaliokunta on valmistellut kaikki Puoluetoimikunnalle esitettävät puolueen talousasiat.

Sanomalehti ja ostoon ovat kuuluneet Visa Kivi puheenjohtajana sekä muina jäseninä Yrjö Kaarne, Unto Varjonen, Veikko Puskala ja Varma K. Turunen, viimeksimainittu sihteerinä. Jaosto on hoitanut puolueen lehdistön paperi-, kirjapaino-, toimitus- ja muut teknilliset kysymykset.

4. Puoluetoimisto.

Puoluetoimiston vastuunalaisen henkilökunnan kokoonpano on ollut seuraava:

Puoluesihteerinä Väinö Leskinen, järjestösihteerinä Veikko Puskala, taloudenhoitajana Eero Kaukinen, kunnallisasiainhoitajina J.E.Jenatuinen sekä 1.1. alkaen hänen lisäkseen Aaro Mäkelä, tiedoitussihteerinä 15.11.alkaen Viljo Kuukkanen, toimistosihteerinä Helinä Halava, julkaisujen toimittajana oman toimensa ohella Niilo Teerimäki, kirjanpitäjänä Maria Sinisalo ja kassanhoitajana Pirjo Elo 1.5. alkaen. Toimintakertomuksen asianomaisista kohdista ilmenee Työväen Sanomalehtien Tietotoimiston henkilökunnan kokoonpano ja puoluetoimiston palveluksessa olleiden järjestäjien nimet ja toiminta.

Puoluetoimiston kirjeenvaihto.

Puoluetoimistosta lähetettiin kertomusvuoden aikana yhteensä 22.303 kirjettä, joista

järjestötoimintaa koskevia	20.849 kpl.
kansainvälistä kirjeenvaihtoa	44 "
kunnallisasioita koskevia	65 "
laina-asioita "	8 "
rekisteriasioita "	115 "
työväentalojen omaisuusasioita koskevia	88 "
sekalaisia asioita koskevia	348 "
vaaliasioita "	335 "
valistustyötä "	451 "
yhteensä	22.303 kpl.

III. Kunnallisvaalitoiminta.

1. Vaalitoiminta.

Vaalitoiminta kunnallisvaaleja silmälläpitäen muodostui luonnollisesti määrääväksi ja hallitsevaksi tekijäksi kertomusvuoden toiminnassa. Valmistautuminen kunnallisvaaleihin aloitettiin jo syksyllä 1946. Varsinaisesti kuitenkin vasta kertomusvuoden alussa lyötiin lukkoon toimintasuunnitelma vaaleja silmälläpitäen. Niinpä tällä kertaa ei tapahtunutkaan myöhästymisiä mainittavammin. Koska toimintavuoden osalle tuli muitakin tärkeitä hoidettavia asioita ja valistushenkilöstö varsinkin piireissä oli suurelta osalta nuorta ja tottumatonta, sattui eräissä kohdin puutteellisuuksia, eikä vaalitoiminta sujunut täysin suunnitelmien mukaisesti. Ottaen kuitenkin toisaalta huomioon monet käytännölliset pula-ajan esteet, mitkä asettivat rajoituksia varsinkin valistusmateriaalin hankkimiselle ja se joustavalle edelleentoimittamiselle, voidaan katsoa puolueen onnistuneet kunnallisvaalien vaalitoiminnassa tyydyttävästi.

2. Valistustoiminta.

Kunnallisvaaleja varten ei katsottu tarpeelliseksi asettaa mitään erityistä vaalitoimikuntaa, vaan toimi vaalitoimikuntana puolueen kunnallisasiainjaosto yhdessä puoluetöimiston kanssa. Apuna on sitäpaitsi käytetty Yhteismainos Oy:n teknillistä asiantuntemusta. Puoluetöimiston toimesta laadittiin yksityiskohtainen vaalisuunnitelma, jossa huomioitiin tärkeimmät kohteet vaalitaistelussa sekä keinot vaalityön organisoimiseksi mahdollisimman tehokkaaksi, kuin myös määrääjat kutakin eri toimintavaihetta varten. Tämän suunnitelman pohjalla laadittiin seuraavat lentolehtiset:

	Painos
Mihin vie SKP:n tie	50.000 kpl.
Mihin suuntaan?	100.000 "
Korpilakot suuntautuvat koko työväenliikettä vasteen	100.000 "
Totuus esiin	100.000 "
Raatajan palkka on turvattava	100.000 "
Mitä merkitsevät kunnallisvaalit pienviljelijöille?	50.000 "

Kiertokirjein ja ohjekirjasella annettiin yksityiskohtaisia ohjeita vaalitaistelun ja vaaliteknillisten kysymysten hoitamisessa.

Kunta työnantajana (puheaineistoa)	500	kpl.
Kunnallisen asuntopolitiikan suuntaviivat	500	"
Kunnallinen verotus	500	"
Lön efter mödan åt arbetets män	20.000	"
Mitä vaatii Sinun etusi?	50.000	"
Sosialidemokratian tie	5.000	"
Ohjekirjanen "Kunnallisvaalit"	15.000	"

Uusia vaalijulisteita painatettiin kaikkiaan 3 eri laatua ja seuraavat painosmäärät:

Kansa nousee	60.000	kpl.
Kansa nousee (pienoislipuke)	1.000.000	"
Raatajan palkka on turvattava	40.000	"
<u>Lisäksi käytettiin varastossa olleita:</u>		
Tornimainos	60.000	kpl.
Tulevaisuutemme puolesta (lapsenpää)	9.500	"
"Jo riittää"	45.000	"
Vaalikokousjulisteita	5.000	"

Aikaisempiin kokemuksiin perustuen pidettiin parempana painattaa ainoastaan kolmea laatua (1 pienois-) uusia painosjulisteita. Hintakysymys näytti tuottaneen eräiden tilaajien kohdalla yllätyksiä, mutta painatuskustannusten viimeaikaisen huomattavan kohoamisen ansiosta tehtyjä korotuksia ei voitu välttää. Eräillä tahoilla lie-nee vaalijulisteiden kohdalla ollut niukkuutta, kun taas toisaalla ne ovat riittäneet yli tarpeen. Tuutteellisuuksia on siis ollut lähinnä julisteiden tilaamisessa ja jakamisessa. Lentolehtisistä näyttävät "Mitä vaatii Sinun etusi" ja "Raatajan palkka on turvattava" sekä kirjanen "Sosialidemokratian tie" saavuttaneen parhainta tun- nustusta. Julisteista on "Tulevaisuutemme puolesta" kilpaillut vie- lä menestyksellisesti uuden julisteen "Kansa nousee" kanssa.

Lentolehtisten ja vaalijulisteiden lisäksi lähetettiin puolueen perusjärjestöille erilaisia vaalitaistelussa käytettäväksi tarkoi- tettuja monisteita ja "tilannelentolehtisiä", joissa osaksi tarjot- tiin valmista vaalipuhemateriaalia, osaksi selostettiin puolueen suh- tautumista ajankohtaisiin kysymyksiin.

Kiertokirjein ja ohjekirjasella annettiin yksityiskohtaisia oh- jeita vaalitaistelun ja vaaliteknillisten kysymysten hoitamisessa.